

SUSISUHTEITA

Peruskoulun 4-6 -luokkalaisten suhtautuminen suteen
ja muihin suurpetoihin
Karl-Johan Fröjd

Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma

Kesä 2007

Opettajankoulutuslaitos

Jyväskylän yliopisto

SUSISUHTEITA

Peruskoulun 4-6 -luokkalaisten suhtautuminen suteen ja muihin suurpetoihin

TIIVISTELMÄ

Susisuhteita. Peruskoulun 4-6 -luokkalaisten suhtautuminen suteen ja muihin suurpetoihin.

Tekijä: Karl-Johan Fröjd

Ohjaaja: KT, FT Tuula Asunta

Kasvatustieteen Pro gradu -tutkielma

Jyväskylän yliopisto

Kesä 2007

78 sivua, 4 liitettä

Tällä tutkimuksella selvitettiin miten 4-6 luokkalaiset peruskoululaiset suhtautuvat suteen ja muihin Suomen suurpetoihin ja mitkä tekijät suhtautumista selittävät. Tutkimuksessa selvitettiin myös oppilaiden suhtautumista muutamaan muuhun tuttuun eläimeen ja oppilaiden kokemia muita pelkoja. Tutkimusjoukko koostui 4-6 -luokkalaisista peruskoulun oppilaista (N=386) eri puolilta Suomea. Tutkimuksessa käytetty aineisto kerättiin kouluille lähetetyillä kyselylomakkeilla, joissa kysyttiin oppilaiden mielipidettä eri eläimistä, erityisesti suurpedoista. Oppilaat arvioivat kuinka vaaralliseksi, pelottavaksi ja miellyttäväksi he kokivat tutkimuksessa esiintyvät eläimet, sekä onko heidän mielestään mainittuja eläimiä liikaa vai liian vähän. Tutkimuksessa havaittiin, että enemmistö tutkittavista ei pitänyt sutta pelottavana, vaikka olivatkin sitä mieltä, että susi on vaarallinen. Pelottavimpana eläimenä oppilaat pitivät karhua. Vaikka suurin osa tutkittavista piti sutta ja karhua vaarallisina, olivat he silti sitä mieltä, että susia ja karhuja on liian vähän. Miellyttävin suurpeto oppilaiden mielestä oli ilves. Sutta piti miellyttävänä reilu kolmannes vastaajista. Susipelkoja näytti eniten selittävän asuinkunnan suuri koko ja pelottomuutta oppilaiden kiinnostuneisuus luontoa ja eläimiä kohtaan. Suurten kuntien oppilaat pelkäsivät muita enemmän susia ja pojat suhtautuivat petoihin myönteisemmin kuin tytöt. Luonnosta ja eläimistä kiinnostuneet pitivät sutta ja petoja muita useammin vaarattomana ja miellyttävänä.

Avainsanat: asenne, mielipide, mielikuva, ennakkoluulo, suhtautuminen, pelko, vaarallisuus, miellyttävyys, esiintymistiheys

ESIPUHE

Tämä tutkimus on osa luokanopettajan opintojani Jyväskylän yliopistossa. Valitsemani aihe on kasvatustieteen alueella poikkeuksellinen, sillä lasten susi- tai petosuhteita ei ole aiemmin tutkittu kasvattajan näkökulmasta. Vaikka tutkimuksen pääasiallinen kohde on susi, on tämän tutkimuksen laajempi viitekehys kuitenkin lasten kokemat luontosuhteet. Tutkimukseni edetessä vahvistui käsitykseni lasten suuresta kiinnostuksesta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan.

Toimiessani useita vuosia biologian opettajana peruskoulussa havaitsin, ettei yhteiskunta juurikaan reagoi lasten suureen luontokiinnostuneisuuteen. Tämä näkyy esimerkiksi nuorten harrastuksiin suunnattujen varojen ohjaamisessa, sillä luontoharrastuksia ei ole riittävästi tuettu lasten kiinnostuneisuuden edellyttämällä tavalla. Mielestäni olisi kuitenkin perusteltua tarjota nuorille luontokokemuksia tasavertaisesti liikunnan ja vallalla olevan ”pomppulinnakulttuurin” kanssa, jos halutaan vähentää nuorison luonnosta vieraantumista. Olisi myös hyvä tehdä näkyväksi niitä arvoja, jotka tällaiseen luonnosta vieraantumisen johtavat. Lasten susi- ja petosuhteiden ymmärtäminen on osa luontosuhteiden tutkimisprosessia ja siitä nyt tekemässäni tutkimuksessa on kysymys.

Kiitän kaikkia tahoja, jotka eri tavoin osallistuivat tutkimukseni tekemiseen. Erityisesti haluan kiittää ohjaajaani KT, FT Tuula Asuntaa, joka vaivojaan säästämättä opasti minua koko tutkimusprosessin ajan. Kiitän myös lämpimästi kaikkia oppilaita ja opettajia, joita ilman tutkimusta ei olisi voitu toteuttaa. Professori Eira Korpinen toimi toisena tutkimukseni tarkastajana, josta hänelle kiitos. Edelleen haluan kiittää Annele Lehtosta, joka tarkasti tutkimukseni oikeakielisyyden. Tutkimuslomakkeet monistettiin Jyväskylän yliopiston opettajankoulutuslaitoksella professori Jorma Ojalan myötävaikutuksella.

Kotkassa 8. heinäkuuta 2007

Karl-Johan Fröjd

TAULUKOT

TAULUKKO 1	Vastaajien ikä.....	73
TAULUKKO 2	Vastaajien luokkataso.....	73
TAULUKKO 3	Vastaajat lääneittäin.....	73
TAULUKKO 4	Vastaajien asuinkunnan koko.....	73
TAULUKKO 5	Vastaajat lääneittäin ja läänin asukasluvun suhteellinen osuus koko maasta.....	74
TAULUKKO 6	Pelon, vaarallisuuden, runsauden ja miellyttävyyden kokeminen suden suhteen eri muuttujien osalta.....	74
TAULUKKO 7	Vastaajien asuinympäristö.....	76
TAULUKKO 8	Pelon kokeminen eri eläinten suhteen	76
TAULUKKO 9	Eri eläinten vaarallisuuden kokeminen.....	77
TAULUKKO 10	Eri eläinten runsauden kokeminen.....	77
TAULUKKO 11	Eri eläinten miellyttävyyden kokeminen.....	77
TAULUKKO 12	Oppilaiden mielipiteet suurpedoista.....	78

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ
ESIPUHE
TAULUKOT
SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	7
2	TUTKIMUKSEN TEOREETTINEN TAUSTA	11
	2.1 Aikuisten susisuhteet Suomessa.....	11
	2.2 Lasten asenne- ja pelkotutkimuksia.....	13
	2.3 Susipelot tutkimuksessa ja kirjallisuudessa.....	17
	2.4 Tutkimuksessa käytetyt käsitteet.....	21
	2.5 Tutkimusongelmat.....	26
3	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	27
	3.1 Tutkimusmenetelmät ja kysymyslomake.....	27
	3.2 Aineiston analysointi.....	30
4	TULOKSET	33
	4.1 Yleistä.....	33
	4.2 Pelon kokeminen	35
	4.3 Vaarallisuuden, miellyttävyyden ja eläimen esiintymistiheyden.....	40
	kokeminen	
	4.4 Oppilaiden mielipide suurpedoista.....	45
5	POHDINTA.....	50
	LÄHTEET.....	54
	LIITTEET.....	59
	TAULUKOT.....	73

1. JOHDANTO

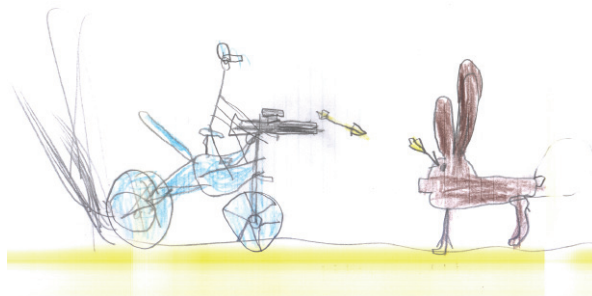
Susi on saanut runsaasti julkisuutta mediassa kuluvalla vuosikymmenellä ja on vakituinen vieras - lehtien keskustelupalstoilla ja otsikoissa. Susi herättää voimakkaita tunteita ja jakaa väestön mielipiteitä. Suhtautuminen suteen näyttää olevan ristiriitaista niin yksityisellä kuin lainsäätäjätasolla. Suteen on vaikea suhtautua. Osa kansasta on ilahtunut susikantojen kasvusta ja puhuu elinvoimaisen kannan säilyttämisen ja suojelun puolesta. Osa väestöstä haluaa vähentää susikantaa reilusti ja haluaisi suden pois tiukan suojelun piiristä. Joidenkin kansalaisten mielipiteet ja suhtautuminen näyttävät sijoittuvan edellisten mielipiteiden välimaastoon. Joidenkin kuntien haja-asutusalueilla koulutoimi on joutunut ottamaan kantaa huolestuneiden vanhempien vaatimuksiin järjestää koululaisille ns. susikyytejä kodin ja koulun välillä. Kunnissa on perustellusti kysytty onko susi ongelma vai onko ongelmana susipelottelu. Suteen liitetään julkisessa keskustelussa usein paljon pelkoja - joskus myös vihaa, toisaalta ihailua ja kunnioitusta. Tutkimuksen valossa näyttävät kansalaisten asenteet olevan keskenään erittäin ristiriitaisia suurpedoista puhuttaessa. Näin on tilanne etenkin suden osalta, jos asiaa tarkastellaan juridisesti. Toisaalta susi on luokiteltu EU:n luontodirektiivissä tiukan suojelun alaiseksi, mutta silti kansallisessa lainsäädännössämme sudesta puhutaan rauhoitettuna riistaeläimenä poronhoitoalueen ulkopuolella ja riistanhoitopiirit voivat myöntää Maa- ja metsätalousministeriön (MMM) kiintiön rajoissa pyyntilupia. Ajantasaisen asennetutkimuksen tarve sudesta on ilmeinen. Susisuhtautumista on tutkittu aikuisilla, mutta vastaavaa maanlaajuista tutkittua tietoa lasten susisuhtautumisesta ei ole. Tässä tutkimuksessa kartoitan lasten luontosuhteita erityisesti suden osalta. Tutkimus on jatkoa proseminarityössäni (Fröjd, 2004) aloittamalleni pohdinnalle siitä, miten luokanopettajana ja kasvattajana käsittelen petoasiat lasten kanssa. Käytännön opettajan työssä kasvattajat joutuvat ottamaan kantaa siihen, miten suhtautua suteen eri yhteyksissä. Sutta saatetaan käsitellä lasten kanssa useiden oppiaineiden tunneilla: Äidinkielen susi syö punahilkan, mutta historian susi oli tärkeä äitihahmo roomalaisille. Miten siis suhtautua suteen? Oppilaat ja opettajat tarvitsevat ennen kaikkea asiallista tietoa petoasioista ja erityisesti sudesta.

Vaikka en tutkimuksessani puutu varsinaisesti ekologisiin asioihin ja lähestyn sutta kasvatustieteen näkökulmasta, on tutkimuksessani myös ekologinen ja biologinen ulottuvuus. En tarkastele sutta mitenkään sinänsä merkittävämpänä olentona kuin jotakin muuta eläintä, vaan tärkeänä osana kokonaisuutta ja suomalaista luontoa ja luontokäsityksiä. Siksi on ehkä tarpeen tuoda lyhyesti johdannossa omat motiivini tutkimuksen tekemiseen näkyviksi.

Vuosittain julkaistava Worldwatch-Instituutin ympäristöraportti maailman tilasta (State of the World – vuosikirja) antaa lohduttoman kuvan elämää ylläpitävien järjestelmien nopeasta murtumisesta, eikä nykyisen kaltainen elämäntapa ja rajallisten resurssien holtiton käyttö voi ekologien mielestä jatkua enää kovin kauan. Ihminen on täyttänyt käytännössä maapallon ekologisen tilan ja ajanut muut eläin- ja eliölajit kamppailemaan olemassaolostaan. Pessimistisimmät tutkijat puhuvat meneillään olevasta massiivisesta maailmanlaajuisesta sukupuutosta. Uhanalaisten eläinlajien lista lisääntyy nopeasti ja suuret petoeläimet ovat listan kärkipäässä. Viimeisimmät viestit pohjoisen jääkarhujen ahdingosta ovat tästä hyvä osoitus. Ilmastomuutoksen aiheuttama jäätiköiden sulaminen uhkaa jääkarhujen elinympäristöä ja jos jäätiköt vielä merkittävästi pienenevät, häviää jääkarhu todennäköisesti pohjoisilta napajäätiköiltä. Susi kuuluu Suomessa tuohon uhanalaisten eläinten listaan. Se on hävinnyt useasta Euroopan maasta viimeisten sadan vuoden aikana ja olisi varmasti Suomestakin hävinnyt, ellei sitä oltaisi rauhoitettu. Nykyisin arvioidaan maamme susikanta noin 250 yksilöksi ja rajantakaisen Karjalan susikanta on muutama sata yksilöä. Sudella kyllä riittää ravintoa maassamme, siitä pitää tehometsätalouden aiheuttama ylisuuri hirvikanta huolen ja sudelle sopivia asuinympäristöjäkin on harvaanasutussa maassamme tarpeeksi. Suden ongelmana onkin, että asenteet sitä kohtaan ovat olleet negatiivisia vuosisatojen ajan ja nykyään se näkyy ihmisten suhtautumisessa niin, että sutta ei yleensä haluttaisi naapuriksi. Suden kanssa ei oikein osata tai haluta elää. Asenteiden negatiivisuutta menneinä aikoina selittää varmasti maatalouden nousu hallitsevaksi elinkeinoksi, jolloin susi todennäköisesti maatalouden alkuaikoina koettiin uhkana karjalle, mutta nykyään Suomessa maatalous tarjoaa elannon vain vajaalle 10 % ihmisistä.

Tällä hetkellä peruskouluikäiset lapset joutuvat tulevaisuudessa kohtaamaan yhä pahenevat maailmanlaajuiset ekologiset ongelmat päättäjinä ja heidän pitää

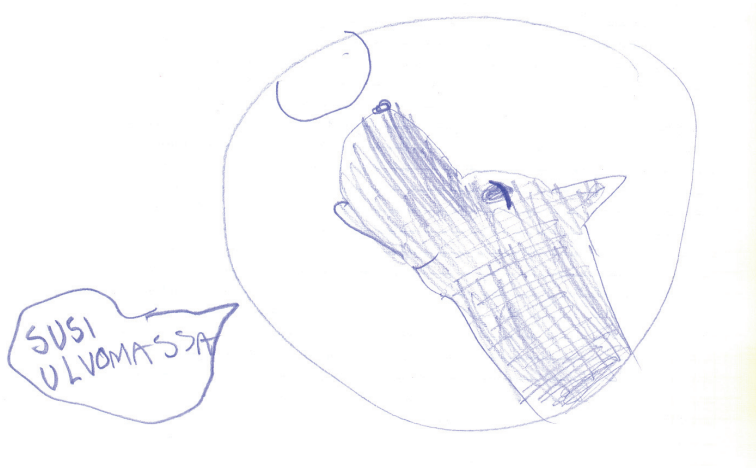
ainakin yrittää löytää niihin poliittisia ratkaisuja, jos niihin ylipäättään on poliittisia ratkaisuja löydettävissä. On selvää, että nykyisen kaltaiset asenteet luontoa kohtaan eivät voi tuottaa globaalisti kestäviä ratkaisuja. Päätöksenteon perustaksi tarvitaan ekologista tietämystä ja tietoisuutta sekä positiivista asennetta luontoa kohtaan. Hyvin toimiva, terve ja oikeudenmukainen maailmantalous ei voi perustua muuhun kuin hyvin toimivaan terveeseen ekosysteemiin. Susi ja pedot on oleellinen osa luonnon systeemiä, eikä sutta voi tarkastella erillisenä ilmiönä erotettuna ympäristöstään. Ilman petoja systeemi ei toimi ja voi syntyä ylisuuria saaliseläinkantoja resursseihin nähden ja sillä on merkitystä ravintokasvien määrään, mikä puolestaan vaikuttaa saaliin määrään, mikä taas vaikuttaa saalistajien määrään – kaikki vaikuttaa kaikkeen. Ekosysteemi perustuu aineiden ja ravinteiden kiertoon luonnossa ja jos kierto ei tapahdu luonnollisella tavalla, voi ympäristö huonosti. Tämä näkökulma unohtuu usein julkisessa petokeskustelussa tai siihen ei kiinnitetä juurikaan huomiota. Lapsen näkökulmasta voi saalis-saalistaja -suhde tuntua julmalta ja on luonnollista että lapset inhimillistävät asioita, mutta luonnon syömsuhteet kuuluvat kuitenkin realistiseen luontokäsitykseen ja maailmankuvaan, jota lapsi peruskouluikässä itselleen rakentaa. Saalis-saalistaja -suhde on monitahoisempi kuin pelkkä syömsuhde. Susi on vaikuttanut esimerkiksi hirven perimään epäsuorasti suosimalla saaliina sairaita yksilöitä, joita on helpompi saalistaa kuin terveitä yksilöitä; näin hirvipopulaatiossa sukua jatkamaan valikoituu aina ympäristöönsä parhaiten sopeutuneet yksilöt. Saalis-saalistaja -suhteesta hyötyy aina molemmat osapuolet asiaa kokonaisuutena ajatellen.

”Saalis-saalistaja -suhde”.

Lapsen asenteet ympäristön ilmiöihin rakentuvat monimutkaisessa prosessissa, jossa rakennusaineina on sekä kognitiivisia että affektiivisia elementtejä. Ekologinen tietoisuus ja positiivisuus todennäköisesti lisäävät huolestuneisuutta ympäristön tilasta ja johtavat aikanaan positiivisen asenteen kautta positiiviseen toimintaan. Tässä tutkimuksessa olen yrittänyt peto- ja susisuhteiden kautta ymmärtää lapsen luontosuhteiden rakentumista. Asia kiinnostaa minua myös yksityisenä ihmisenä ja koiraharrastajana, ovathan koira ja susi samaan lajiin kuuluvia petoja.

Susisuhteissani en ole sidoksissa mihinkään tahoon, vaan toteutan tutkimukseni osana kasvatustieteen opintojani.

"Susi on kuin koira."

2. TUTKIMUKSEN TEOREETTINEN TAUSTA

2.1 Aikuisten susisuhteet Suomessa

Koko väestöön suuntautuvia aikuisille tarkoitettuja asennetutkimuksia suhteessa suteen on maassamme tehty muutamia. Mittausten tulokset eivät välttämättä ole keskenään vertailukelpoisia. Vaikka tutkimuskysymykset voivat olla samansisältöisiä, riippuu tulos tietysti siitä keneltä ja mitä on kysytty. Tutkijan oma arvomaailma voi toisaalta vaikuttaa tahattomasti vastausten tulkintaan, ainakin laadullisessa tutkimuksessa. Tutkimuksilla voi olla eri tavoitteet ja siksi tuloksia arvioitaessa susiasenteet saattavat vertailussa olla ristiriidassa keskenään. Poliittiset päätöksentekijät eivät vaikuta itse tutkimukseen, mutta heistä riippuu miten ja mitä tutkimusta päätöksenteon tukena käytetään ja heistä voi myös riippua mitä tutkimusta tuetaan taloudellisesti. Lumiaron (1997) määrällistä pro gradu -tutkimusta on ehkä useimmiten lainattu eri yhteyksissä. Lumiaron tutkimuksessa 52 % tutkittavista suhtautui suteen myönteisesti, 21 % ei osannut sanoa kantaansa ja kielteisesti suteen suhtautui 27 %. Kielteisimmin suteen suhtautuivat sutta pelkäävät (32 %) tutkittavat. Susi miellettiin olennaiseksi osaksi suomalaista luontoa ja enemmistö (60 %) toivoi Suomessa olevan elinvoimaisen susikannan.

Maa- ja metsätalousministeriö (MMM) tilasi ja rahoitti Bisin ja Kurjen (2005) tutkimuksen ihmisen ja suden rinnakkaiselosta. Tutkijoiden subjektiivisen arvion mukaan tutkimukseen tulokset näyttivät olevan pääosin negatiivisia suhteessa suteen (laadullinen tutkimus). Bisin ym. arvio susikielteisyydestä on selkeässä ristiriidassa Lumiaron (1997) määrällisen tutkimuksen susikielteisten (27 %) vastausten määrän kanssa. Bisin ym. tutkimuksella haettiin valmisteluaineistoa valtakunnallisen sudenhoitosuunnitelman laatimiseksi (Sudenhoitosuunnitelma, 2006). Suunnitelma voidaan nähdä eräänlaisena osavastauksena EU:n komissiolle, joka on haastanut Suomen vastaamaan maamme susipolitiikasta EY:n tuomioistuimeen. Muina yhteistyökumppaneina tutkimuksessa MMM:n lisäksi ovat olleet mm. riistanhoitopiirit, Metsästäjien Keskusjärjestö, Metsähallitus ja Ympäristöministeriö. Tutkimuksen aineisto perustuu Bisin ym. mukaan eri puolilla Suomea järjestetyissä 30 susikuulemistilaisuuksissa kuultuihin yksittäisten ihmisten

susipuheisiin (noin 2000 kpl), joita oli tuottamassa osa kuulemistilaisuuksiin saapuneista ihmisistä (1617) ja lisäksi maa- tai valtakunnallisen intressitahon (14 tahoja) toimijan (200 toimijaa) näkemyksiin. Bisi ym. tarkoittavat intressitahoilla luonnon käyttöön tai sen valvontaan liittyviä toimijatahoja (koiraharrastajat, metsästäjät, karjankasvattajat, poronhoito jne.). Bisin ym. tutkimuksen tuloksia ei voida yleistää koko väestöä koskeväksi, koska tutkittavat olivat valikoituneita.

Tutkimusta voidaan pitää lähinnä edellä mainittujen, maan käyttöä edustavien tahojen näkemyksinä. Metsästäjien, suojelupuolen tai maatalouden edustajien suhteellisia osuuksia mainituissa 2000 susipuheessa ei ole huomioitu.

Palviainen (2000) tutki pohjoiskarjalaisten luonnonkäyttäjien kokemuksia suurpedoista. Vikström (2000) tutki pro gradu -työssään suomalaisten suurpetoasenteita poronhoitoalueen ulkopuolella. Metsästäjien Keskusjärjestö teetti Taloustutkimus Oy:llä (2004) kyselytutkimuksen suomalaisten suhtautumisesta metsästykseseen. Ratamäen (2001) laadullinen tutkimus ”Pelkäätkö karhua, vihaatko sutta”, kohdistuu pohjoiskarjalaisiin metsästäjiin ja heidän petoasenteisiinsa. Yllä mainitut tutkimusten tulokset eivät kerro peruskoululaisten susisuhteista suoraan, eikä tutkimuksia ole tehty kasvatustieteessä. Välillisesti aikuisten suhtautuminen kertoo jälkikasvun asenteista ja suhtautumisesta, jos oletetaan että aikuisten asenteet tai suhtautuminen vaikuttavat jälkikasvun mielipiteisiin tai pelkoihin ja näin näyttää tutkitun tiedon valossa tapahtuvan.

”Karhupennut on söpöjä.”

2.2 Lasten asenne- ja pelkotutkimuksia

Kirmanen (2000) on väitöskirjassaan tyypitellyt 5-6 -vuotiaiden lasten pelot eri kategorioihin. Eläinpelko voi tilanteesta riippuen kuulua ympäristöstä, mielikuvituksesta, televisioista tai uusista tilanteista johtuviin pelkoihin. Pimeään, mielikuvitukseen ja nukkumaan menoon kytkeytyvät pelot olivat keskeisimpiä pelkoja lasten maailmassa (579/1251 pelkomainintaa). Tähän ryhmään Kirmanen sijoitti villieläimet. Toinen keskeinen kategoria oli potentiaalisesti vaarallinen ympäristö (273/1251 pelkomainintaa), johon varsinaiset eläinpelot (167/1251 pelkomainintaa) kuuluivat. Lapset mainitsivat 26 erilaista pelottavaa eläintä (koira, kissa, kukko, härkä, hevonen, pureva pupu jne.). Kaukaisten ja kuvitteellisten eläinten (pelko liittyy eläimiin, jotka eivät esiinny lasten lähiympäristössä) listassa esiintyy myös susi. Se saa listassa 19/232 mainintaa. Vertailun vuoksi mainittakoon muista eläimistä esim. leijona (45), kettu (12), hirvi (7), hai (6), ilves (6), merikotka (3), ahma (2). Kirmanen tutkimus antaa näin melko hyvän perspektiivin lasten eläinpelkoihin ja kokonaiskuva lasten luontosuhteista täsmentyy. Eläinpelkojen ryhmästä, joka liittyy lapselle tuttuihin lähiympäristön eläimiin (147mainintaa), ei löydy sutta, mutta muita petoja ja tuttuja eläimiä listassa on: käärme (45), koira (23), mehiläinen (20), kissa (6), paarma (2), pöllö (2), hevonen (2), pureva pupu (1), iilimato (1), lehmä (1).

Kirmanen painottaa, että lapsen pelkoa pitäisi aina tarkastella kontekstuaalisesti. Jos lapsi pelästyy esim. kohdatessaan vihaisen koiran, ei pelko ole pelkkä reaktio, vaan Kirmanen mielestä lapsen pelkokokemuksen rakentumiseen osallistuvat tässä tilanteessa lukemattomat tekijät, kuten se onko lapsi yksin, onko pimeää vai valoisaa, onko ympäristö tuttu, onko aikaisempia kokemuksia vihaisista koirista ja mitä hän on kuullut kerrottavan vihaisista koirista. Se, miten lapsi kykenee toimimaan tilanteessa (hallitsemaan sitä), on keskeinen tekijä pelkokokemuksen rakentumisessa. Kirmanen mielestä pelkokokemus voi myös rakentua uudelleen lapsen kommunikoidessa siitä toisten kanssa, sillä hän voi esimerkiksi yhdessä vanhempiansa kanssa muodostaa sellaisen tulkinnan kehyksen, jossa tilanne ei näytäkään pelottavalta vaan huvittavalta, tai hänelle kerrotaan, kuinka vaarallisia vieraat koirat ovat ja tilanne saakin pelottavan tulkinnan.

Tauriainen(2001) on kartoittanut lukiolaisten luontoa koskevia pelkoja ja

niiden yhteyttä luonnossa liikkumiseen ja sen välttelyyn käyttäen Bixlerin ym.(1995) arviointiskaaloista (The Wildland Fear Expectancy Scale) muokkaamaansa menetelmää. Yhtenä tavoitteenaan Tauriainen mainitsee kiinnostuksensa selvittää luonnossa koettuja negatiivisia kokemuksia. Edelleen Tauriainen halusi selvittää, millaisia ja miten yleisiä lukiolaisten luontopelot ovat ja missä määrin pelot ovat yhteydessä luontosuhteeseen ja luontoon liittyviin toimintoihin. Parosen (2001) mukaan suomalaisista nuorista ja aikuisista vain pari prosenttia arvioi, että erilaiset pelot ja riskit rajoittavat heidän luonnossa liikkumistaan (vastaava luku Taloustutkimuksella vuonna 2001 oli 8 %). Tauriainen havaitsi, että luontopelot eivät olleet yhteydessä luonnossa liikkumisen määrään. Pouta & Sievänen (2001) mukaan jopa 32 % suomalaisista 15 – 24 -vuotiaista nuorista liikkuu luonnossa päivittäin. Eniten luontopelkoja ilmaisseet eivät Tauriaisen tutkimuksessa eronneet ei-pelkäävistä esimerkiksi lapsuuden ympäristön, nykyisen asuinympäristön, asuinmuodon tai luonnossa liikkumisen tai sen välttelemisen suhteen.

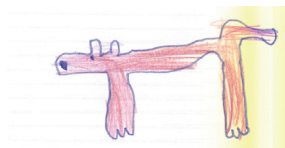
Tauriaisen mukaan kohteita, joihin pelkoja yleisimmin kohdistuu ovat seuraavat: matelijat (71,1 %), suurpedot (68,9 %), punkit (66,7 %), eksyminen (57,8 %), loukkaantuminen (56,3 %), lentävät hyönteiset (54,8 %), upottavat paikat (54,1 %), pimeys (54,1 %), vesieläimet (52,6 %), äänet (51,9 %), hämähäkit (51,1 %), metsästäjän näkeminen jne. Eläinten aiheuttama vaara ei kuitenkaan 88,1 %:n mielestä ollut luonnossa liikkumista rajoittava tekijä ja vain noin 3 % ilmoitti häirinnän, väkivallan tai eläinten aiheuttaman vaaran estävän metsässä liikkumista. Tutkimusta voi myös tulkita niin, että pelko eläimiä kohtaan oli merkittävästi yhteydessä pimeyden kokemiseen luonnossa liikkumista rajoittavana tekijänä kanssa. Pohtiessaan pelon synnyn syitä aiemman tutkimuksen valossa (mm. Davey, Foster, ja Mayhew, 1993; Graham ja Gaffan, 1997; King ym., 1997; Muris, Steerman, Merzelbach, ja Meesters, 1996, Webb ja Davey, 1992) Tauriainen arvelee, että pelkojen syntyyn vaikuttaa sekä vanhemmilta että television kautta omaksuttu malli ja informaatio. Tauriaisen mukaan noin kuusi prosenttia lukiolaisista pelkää paljon tai erittäin paljon luontoon liittyviä asioita. Pelkojen kärkipäähän hän nostaa suurpedot (erityisesti karhu) ja arvelee kuten Pulliainen (1999), että median antamalla kuvalla lienee osuutta asiaan ja viittaa maassamme käytävään vilkkaaseen suurpetokeskusteluun. Tauriaisen mielestä luontoon ja

eläimiin kohdistuvat pelot näyttävät aiemman tutkimuksen valossa syntyvän hyvin varhaisessa vaiheessa ja hänen mielestään pitäisikin pohtia vanhempien ja koulun merkitystä lasten luontopelkojen muodostumisessa: ”*Vaikka Suomessa luonto on ihmisten lähellä, onko siihen kuitenkaan tutustuttu tarpeeksi? Olisi hyvä pohtia, voisiko systemaattisempi luontoon perehtyminen, esimerkiksi päiväkodeissa ja kouluissa, vaikuttaa ehkäisevästi luontopelkojen muodostumiseen.*” Tutkimuksensa tuloksia arvioidessaan Tauriaisen mielestä tuloksien luotettavuutta rajoittaa pieni otoskoko ja se, että aineistoa ei ollut valittu täysin satunnaisesti. Tästä johtuen hän ei itse yleistäisi tuloksia koskemaan kaikkia lukiolaisia, mutta tulokset ovat silti suuntaa antavia ja voisivat toimia pohjana jatkotutkimuksille.

Norjalainen tutkimus (Bjerke, Ödegårdstuen ja Kaltenborn, 1998) käsittelee maalais- ja kaupunkilaislasten lasten (9-15 -vuotiaiden) eläin- ja luontosuhteita. Tutkimus oli kolmiosainen. Oppilailta kysyttiin (1) heidän eläinharrastuksiaan, (2) asenteita eri eläimiä kohtaan ja (3) mieltymyksiään eri eläimiin. Mieltymysosiossa tutkittavia pyydettiin nimeämään kolme suosikkieläintään ja arvioimaan pitivätkö he heille esitetyn 20 eläimen listan eläimistä. Lisäksi heitä pyydettiin arvioimaan eri ominaisuuksia viiden nimetyn eläimen (koira, susi, hirvi, kotka, hämähäkki) suhteen. Edelleen heiltä kysyttiin, mitkä eläimet he haluaisivat kohdata luonnossa heille esitetystä 18 eläimen luettelosta. Lopuksi heiltä kysyttiin, mitkä kolme eläintä 16 eläimen luettelosta (koti- ja villieläin) he mieluiten haluaisivat säilyvän, jos mainitut eläimet olisivat kuolemassa sukupuuttoon. Tuloksissa halu pelastaa susi, karhu, kotka ja lohi sukupuutolta, vaikutti ikä niin, että iän kasvaessa halu eneni. Vastaavasti nuorimmat vastaajat halusivat mieluiten pelastaa sukupuutolta esim. leppäkertun, siilin, lehmän ja pikkulinnut. Toisaalta nuorimmat vastaajat pitivät vanhempia vastaajia enemmän eläimistä yleensä ja myös halusivat kohdata luonnossa eläimiä useammin kuin vanhemmat vastaajat. Pojat pitivät tyttöjä enemmän villieläimistä (verrattuna lemmikkeihin). Poikien mielestä villit eläimet olivat kauniimpia, jännittävimpiä, vähemmän pelottavia ja vaarattomampia kuin lemmikit. Tytöt mieluummin liittivät em. ominaisuudet lemmikkeihin. Kaupunkilaislapset pitivät maalaisia enemmän eläimistä yleensä ja varsinkin pedoista (erityisesti ikäluokassa 9 – 10). Tutkimuksessa saatiin myös näyttöä siitä, että lemmikinomistajat suhtautuivat villeihin eläimiin positiivisemmin kuin lemmikittömät. Ekologinen tietoisuus näyttää tutkimuksen mukaan vähenevän iän

kasvaessa aina 15 -vuotiaaksi, jonka jälkeen tietoisuus näyttää lisääntyvän.

Muris, Bodden, Merkelbcach, Ollendick ja King (2003) tutkivat miten positiivisen tai negatiivisen tiedon antaminen vaikutti lapsien kokemaan pelkoon. Tutkimuksessa maastrichtiläisille 4–12 -vuotiaille oppilaille (N=285) näytettiin kuva tuntemattomasta koiramaisesta eläimestä (=Peto) ja oppilaat saivat joko positiivista tai negatiivista tietoa eläimestä tarinan muodossa. Oppilaiden mielipiteitä Pedosta kysyttiin joko ennen tarinan kertomista, heti kertomisen jälkeen tai viikko kertomisesta. Tutkimus osoitti kaikissa ikäluokissa annetun tiedon laadun muuttaneen oppilaiden pelkoa Petoa kohtaan niin, että negatiivinen tieto lisäsi ja positiivinen tieto vähensi pelon astetta sekä jälkeen, että viikon kuluttua tiedon antamisesta. Lisäksi havaittiin, että negatiivinen tiedon saanti lisäsi myös pelkoa koiria ja petoja kohtaan yleensä (tarinat liitteessä 1). Peto-tutkimuksessa oppilaiden pelko siis näyttäisi lisääntyneen oppimisen seurauksena. Muris ym. pitävätkin oppimista geneettisten tekijöiden ohella merkittävänä tekijänä eri pelkojen syntymekanismien selittäjänä. Muita ei-pohjoismaisia lasten asenne- tai pelkotutkimuksia luonnosta tai eläimistä on tehty jonkin verran mm. Bowlby (1973), Jersild ja Holmes (1935), Öhman ym. (1985, Davey (1994), G. Stanley Hall, Bucke (1903), Bart (1972), Collins (1976), Kellert ja Westerveld (1983), Rucca ja Tonucci (1992), Kaczensky (1996), Rowan ym.(1996), mutta ne eivät kerro erityisesti sudesta. Suomi on luonnonoloiltaan ja asukastiheydeltään ja asukkaiden luontosuhteiltaan erityinen verrattuna esim. Keski-Eurooppaan ja Suomessa luonto on aina lähellä. Voidaan perustellusti sanoa, että luonto kuuluu suomalaiseen identiteettiin. Toiseksi Suomessa esiintyy luonnossa suurpetoja, joita Keski-Euroopassa ei tavata, joten tulosten vertailu ei ole mielekäästä esim. suden suhteen, joka on tämän tutkimuksen pääasiällisin kohde.

Susilisko?

2.3 Susipelot tutkimuksessa ja kirjallisuudessa

Suomalaisessa kirjallisuudessa susitutkijoistamme esim. Pulliainen (1984) on pohtinut laajasti satujen ja kansantarinoiden merkitystä susipelon tai -vihan synnyssä. Pulliaisen mielestä susipelon synnyn ymmärtämiseksi pitäisi päähuomio kiinnittää aikuisten pelkojen tarkasteluun. Hän arvelee, että punahilkkatarinoilla ei ehkä sittenkään ole kovin suurta merkitystä aikuisiän susipeloille. Pulliainen näkee aikuisten susipelot joissakin tapauksissa jopa neuroottisina pelkoina. Lumiaro on kiinnittänyt eri yhteyksissä huomiota ns. punahilkkatarinoiden synnyttämien mielikuvien vaikutukseen suomalaisten kokemassa susipelossa. Toisin kuin Pulliaisen, hänen mielestään satujen ja tarinoiden vaikutus on suuri. Kysymys susipelon alkuperästä on mielenkiintoinen ja se nousee toisinaan esille pyrittäessä ymmärtämään susi- tai petopelkoja. Synnynnäistä tekijää ei voida sulkea pois, mutta mitään todisteita suomalaisten kokemasta susivihasta tai pelosta ei esim. Pulliainen Kalevalasta löytänyt, eikä ole mitään arkeologista näyttöä tällaisten pelkojen olemassaololle. Epäsuoraa näyttöä päinvastaisesta voisi ajatella olevan suden kesyttäminen koiraksi. Ei tunnu uskottavalta, että koiraa/sutta olisi pidetty asuinsijoilla, jos se olisi koettu uhkaksi lapsille (Pulliainen, 1984).

Toisaalta jos pelkoa tarkastellaan eri lajien evolutionaarisesta näkökulmasta, tulee moni pelon aiheuttaja ymmärrettäväksi. Pelkojen pääasiallisimpina aiheuttajina voidaan pitää esim. melua, outoutta, äkkiä lähestyviä esineitä ja eristystä lajitovereista. Näistä pelon aiheuttajista mikään ei sinällään ole itsessään vaarallinen, mutta evolutiivisessa mielessä ne voivat ilmoittaa kasvavan vaaran riskistä; tästä näkökulmasta katsottuna näyttäytyy pelko aivan luonnollisena kokemuksena (Bowlbyn, 1978).

Kirmasen mielestä ei ole olemassa puhtaasti synnynnäisiä, opittuja tai kulttuurisia pelkoja, vaan hänen mukaansa peloissa on mukana aina perimä, kulttuuri ja oppiminen toisiinsa limittyneinä. Kirmanen ei myöskään rinnasta varhaisia refleksinomaisia pelkoreaktioita (vauvojen vierastaminen, jyrkännepelko ym.) isompien lasten tai aikuisten pelkoihin, eikä niistä tehtyjä johtopäätöksiä voi hänen mielestään yleistää myöhempiin pelkoihin. Pynnösen (1998) mielestä on selvää, että kielellä on suuri merkitys lapsen ajattelun kehittymisessä. Kun lapsi oppii kieltä, oppii hän myös ajattelua ja päinvastoin. Äidinkielen mukana lapsi oppii

käsitteitä, ajatuksia, tunteita, taiteellisia mielikuvia ja loputtoman joukon asioita, joiden avulla hän samaistuu omaan kulttuuripiiriinsä ja pääsee osalliseksi yhteisestä yleistysten järjestelmästä, joka on muotoutunut lukemattomien sukupolvien saatossa. Suomenkielessä on paljon sanoja, joissa sudelle on annettu negatiivinen merkitys (jostakin rakennelmasta voi tulla susi, rahat voivat mennä hukkaan, ihminen on toiselleen susi jne.). Tuntuisi luonnolliselta ajatella, että tällaiset kulttuurisidonnaiset sanojen merkitykset, joita lapsi on kielen mukana oppinut sudesta, siirtyisivät erilaisina mielikuvina ja ennakkoluuloina aikuiseen.

Ikka (1999) selittää opinnäytetyössään transaktioanalyysin avulla miten lapsen lempisadut vaikuttavat hänen myöhempään käyttäytymisensä. Saduissa esiintyvät myönteiset sankarin ja pelastajan roolit sekä kielteiset häviäjän, uhrin ja ahdistajan roolit valitaan samaistumisen kohteiksi ja ihailun rooleja sisäistetään. Roolivalinta sisältyy elämän käsikirjoitukseen. Elämän käsikirjoitus on tiedostamaton ja luodaan emotionaaliselta pohjalta jo varhaislapsuudessa. Vanhempien ja ympäristön viestit ja vuorovaikutus vaikuttavat käsikirjoituksen syntymiseen. Myös sadut ja se tapa millä niitä esitetään, vaikuttavat lapsen käsikirjoituksen muotoutumiseen (Berne, 1988 ja Lummelahti, 1995).

Nykyinen kansainvälinen kasvatustieteiden tiedeyhteisö on yhä yleisimmin omaksunut lähtökohdakseen konstruktivisen käsityksen opetus-oppimisprosessista. Rauste von Wright ja von Wright (1994) mukaan tämän käsityksen keskeinen sisältö on, että tieto ei oppimistapahtumassa – perinteisestä behavioristisesta käsityksestä poiketen – siirry opettajalta oppilaalle suoraan, vaan oppija konstruoi tiedon itse. Oppija valikoi ja tulkitsee informaatiota, jäsentää sitä aiemman tietonsa pohjalta ja siihen nivoutuvana, rakentaa kokemustensa välityksellä kuvaa maailmasta, jossa hän elää, ja itsestään tämän maailman osana. Tämä konstruointi- eli oppimisprosessi on aina sidoksissa siihen tilanteeseen ja kulttuuriin, jossa se tapahtuu, ja se ankkuroituu aina sosiaalisiin vuorovaikutusprosesseihin ja niiden välityksellä syntyneisiin merkitysrakenteisiin. Kehityspsykologian kognitiivisen suuntauksen oppimiskäsitys tukee konstruktivisia näkemyksiä. Kognitiivisen suuntauksen mukaan oppiminen on sisäistä tiedonkäsittelyä, jossa oppija tekee havaintoja sekä tulkitsee ja jäsentää asioita kulloisellakin ikäkaudellaan aina siihen mennessä kehittyneiden kognitiivisten rakenteiden avulla. Tekstin/tarinan ymmärtäminen käsitetään prosessina, jossa teksti ja lukija ovat vuorovaikutuksessa

ja lukijan omia vaikuttavia tekijöitä ovat kokemustausta, persoonalliset ominaisuudet, älykkyys, tiedot sekä ennako-odotukset ja -käsitykset (Linna, 1999). Jos lapsi on oppinut pelkäämään petoja omassa kulttuuripiirissään kuvatonlaisen tarinan välityksellä tai esim. aikuisten pelkojen välityksellä, on tällä vaikutusta konstruktivististen tai kognitiivisen kehityspsykologisten teorioiden valossa siihen, miten lapsi tulevaisuudessa omaksuu tietoa kyseisellä aihealueella ja miten hän saa tiedon jäsenettyä omaan tietovarastoonsa ymmärrettävässä ja sosiaalisesti hyväksyttävässä muodossa. Lapsella voi olla pedoista jo aivoissaan rakennettuna määrätynlainen skeema siitä, miten petoihin on suhtauduttava ja miten tämä uusi tieto on liitettävä vanhaan rakennelmaan niin, että siinä olisi jotain mieltä. Eli sillä, miten tai missä muodossa lapsi tietoa vaikkapa sudesta saa, on todella suuri merkitys lapsen susipelkoon. Aikuiset (tai kaverit) voivat tahattomasti siirtää negatiiviset pelkonsa tai asenteensa lapsiin.

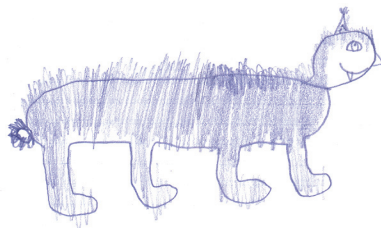
Lapset elävät mitä suurimmassa määrin media-aikakautta ja on selvää, että lehtien tai tv:n välittämät kuvat ovat luomillaan mielikuvilla mukana muokkaamassa lasten asenteita petoja tai luontoa kohtaan. Kuvilla ja mielikuvilla on suuri merkitys asenteiden muodostumisessa. Monet eri suojelutahot ja tutkijat ovatkin korostaneet asiallisen tiedon merkitystä susipelkojen vähentämisessä sekä aikuisilla että lapsilla ja peräävät median vastuuta ja ammattitaitoa asiassa. Tämä asiallisuuden vaatimus näyttää tutkimuksen valossa olevan oikeutettua, jos aiheettomia pelkoja halutaan vähentää. Luontoliiton julkaisemassa susipelkoja käsittelevässä viikkosessa esiintyi ajatus, että susipelon syy ei ole susi vaan susipelottelu (Paavola, 2006). Nykyisessä opettajankoulutuksessa painotetaan ajattelun kehittämisen taitojen opettamista opettajan keskeisimpinä tehtävinä. Oppilasta pitää kannustaa kriittiseen ajatteluun ja opettaa kyseenalaistamaan kuulemansa ja lukemansa. Lasta ei pidä jättää yksin pohtimaan kuulemaansa, vaan kannustaa kertomaan ajatuksiaan ja tunteitaan kuullusta. Punahilkatarinoista pitää keskustella myös asiallisen kriittisesti lapsen kehitysvaiheen huomioiden, sillä osa lapsista ei ehkä vielä kykene erottamaan tarua todellisuudesta ja lapsen todellisuuskäsitys voi olla häilyvä.

Bettelheimin (1987) mielestä sadut ovat lapselle erittäin tärkeitä lapsen yrittäessä löytää elämän merkitystä. Sadut auttavat lasta hänen eri kehitysvaiheissaan, kun lapsi on muuttumassa riippuvaisesta pikkulapsesta

itsenäiseksi ihmiseksi. Lapsi voi joutua ristiriitatilanteeseen pohtiessaan hyvän ja pahan taistelua, jonka hän itsessään tunnistaa ja satu auttaa häntä tässä pohdintaprosessissa. Bettelheimin perspektiivi on psykoanalyttinen ja hän tukeutuu ajattelussaan paljolti Freudiin. Bettelheimin näkökulma on siinä suhteessa kapea, että siinä eri tutkijoiden ajatusten valossa välittyy vanhakantainen, ihmiskeskeinen kehitysuskoinen maailmankuva, jossa luontoarvot eivät saa riittävästi sijaa. Bettelheim ei teoksessaan mainitse eläinten ja ihmisten samankaltaisuutta, jota moni nykytutkija (esim. Viitala, 2003) painottaa, eikä yksinkertaisesti tee oikeutta eläimille. Bettelheimin voidaan tulkita jatkavan topeliaanista perinnettä, jossa eläimet perusteettomasti arvotetaan hyviin ja pahoihin, hyödyllisiin ja hyödyttömiin. En tällä tarkoita ettei saduilla olisi sijansa, mutta lapset tarvitsevat medialukuaidoissaan tervettä kriittisyyttä – myös lukiessaan satuja. Opettajan on sopivissa yhteyksissä hyvä pohtia satujen eläimien lapsille välittämää kuvaa. Linna pitää tarinoiden merkitystä lapsille erittäin tärkeänä ja luonnollisena tapana jäsentää todellisuutta. Hänen mukaansa tarinoiden voima näkyy kaikkialla ympärillämme (kirjat, tv, lehdet, elokuvat jne.) ja ne ympäröivät meidät elämämme alusta asti. Tieto kokemuksistamme säilyy aivoissamme parhaiten kertomuksen muodossa – ja lapset rakastavat kertomuksia. Tarinoita kerrottiin Linnan mukaan todistettavasti jo 2000 eKr. ja niiden avulla ihmiset ovat antiikin ajoista asti siirtäneet tuleville sukupolville tietonsa menneisyydestä, uskomuksensa, moraalinsa ja ihanteensa (Linna, 1999).

Linna lainaa osuvasti Jean-Paul Sartrea:

Ihminen on aina tarinoiden kertoja. Hän elää aina omien tarinoiden ympäröimänä ja toisten ihmisten tarinoiden ympäröimänä Hän näkee kaiken itseään kohtaavan näiden tarinoiden kautta ja hän yrittää elää elämänsä ikään kuin hän kertoisi sitä uudelleen

”Ilveksellä on karvainen turkki.”

2.4 Tutkimuksessa käytetyt käsitteet

Pelko, asenne, mielikuva, viha ja ennakkoluulo ovat tässä tutkimuksessa avainsanoja suhtautuminen -käsitteen avaamiselle. Biologisessa mielessä pelon voi ajatella olevan yksilön tarkoituksenmukainen reaktio, jonka avulla hän välttää vaaratilanteeseen joutumisen (Pulliainen, 1984). Pelon tuntemisen voidaan näin ajatella olleen lajin säilymisen kannalta tärkeää etenkin metsästyskulttuurin aikana, jolloin ihminen joutui konkreettisesti kohtaamaan petoja metsästystilanteessa ja asuinsijojensa läheisyydessä. Ihmistieteet painottavat eri asioita kuin biologia käsitellessään pelkoa. Järviluoma (1999) on kasvatustieteen opinnäytetyössään käsitellyt laajasti aihetta tutkiessaan 6 – 8 -vuotiaiden lasten pelkoja. Hänen mielestään pelkoa pidetään arkikielessä melko kielteisenä ja turhana tunteena, mutta kuitenkin aiheellinen pelko on yksilön vartija ja suoja. Pelon tunne on normaalia ja auttaa yksilöä selviytymään hengissä edellyttäen, että pelko on realistista ja perustuu oikeaan vaaraan ja omien voimien arviointiin. Pelko ohjaa käyttäytymistä riippumatta siitä, onko pelon aiheuttaja todellinen vai kuviteltu. Kun yksilö on vaaraa vahvempi, ei ole syytä pelätä; pelko on hyödyllistä silloin, kun yksilö on uhkaavaa vaaraa heikompi. Tuntiessaan kykenevänsä kontrolloimaan itseään ja kokemiaan tapahtumia lapsen pelokkuudella on tapana vähetä. Järviluoman (1999) mukaan lapsen huomatessa olevansa voimakkaampi kuin pelon kohde, hän reagoi eri tavalla kuin tilanteissa, jossa hän tuntee olevansa pelon kohdetta voimattomampi.

Tässä tutkimuksessa pelko käsitetään yhtenä ihmisen perustunteena, kuten ilo ja suru. Käsite avautuu parhaiten arkikielen sanalla pelko, vaikka sama sana voikin tarkoittaa eri ihmisille eri asioita ja samallekin ihmiselle eri aikoina eri asioita. Kasvatustieteellisessä ajattelussa (tai täsmällisemmin sanottuna kasvattajille) oleellista pelon käsittelyssä kuitenkin on, että lapsen toivotaan pystyvän hallitsemaan pelkojaan ja että lapsen perusturvallisuus on turvattu. Tutkimuksen kannalta oleellisinta on, että lapsi on ymmärtänyt, mitä kysymyslomakkeessa tarkoitetaan sanalla pelko ja että sekä tutkittava että tutkija ymmärtävät toisiaan. Asenne on erittäin vaikeasti määriteltävissä, vaikka asenteita onkin ihmistieteissä tutkittu paljon. Tämän tutkimuksen ote on kasvatustieteellinen ja olen painottanut tutkimuksessani muutamien kasvatustieteitä lähellä olevien tutkijoiden ajatuksia.

Asenteet liitetään usein ennakkoluuloihin, mielipiteisiin tai arvoihin. Usein katsotaan, että asenteissa voi olla positiivinen tai negatiivinen normatiivinen aspekti ja normit voi heijastaa lähiympäristön arvomaailmaa tai ne voidaan nähdä ihmisiin kohdistuvina odotuksina. Wahlström (1996) kirjoittaa: *”Ennakkoluulo on ennalta muodostettu hylkäävä, yksinkertaistettu, kaavamainen (stereotyyppien) asenne jotakin ilmiötä (tai ihmisryhmää) kohtaan. Ennakkoluulo -sana on nimenomaan luulemista ennalta. Ennen kuin on edes kohdattu ilmiö, on siitä jo ennalta muodostettu mielikuva. Asenne on emotionaalista tietoa, jossa tiedolliset ja tunnetekijät yhdistyvät. Asenteeseen liittyy hyväksyminen tai hylkääminen, sitoutuminen tai sitoutumattomuus. Ihminen hylkää tai hyväksyy tietyt käsitykset tai suhtautuu niihin neutraalisti. Asenteilla on tiedollinen, tunteisiin liittyvä toiminnallinen ulottuvuus.”* Wahlström liittää ennakkoluulon kielteiseen asennoitumiseen jotakin ilmiötä kohtaan ja ennakkoluulo ikään kuin kiteytyy määrätynlaiseksi tulkintakuvaksi: *”Suvaitsevassa ihmisessä ennakkoluulot voivat murtua oppimisen avulla, edellyttäen että ihminen tunnistaa omat ennakkoluulonsa ja on valmis muuttamaan käytöstään jos tosiasiat puhuvat ennakkoluuloja vastaan.”* Toisaalta ennakkoluuloihin ja niissä pitäytymiseen vaikuttaa paljolti Wahlströmin (1996) mielestä se, miten suuressa määrin ennakkoluulojen ilmaiseminen saa sosiaalista hyväksyntää.

Hirsijärven (1982) mukaan asenteella tarkoitetaan taipumusta arvioida jotakin objektia, symbolia tai aspektia myönteisyyden ja kielteisyyden ulottuvuudella. Asenne ilmenee kognitiivisen, affektiivisen ja toiminnallisen käyttäytymisen alueella. Täydellisesti kehittynyt asenne ilmenee kaikilla kolmella komponentilla samansuuntaisesti. Jos asenne ilmenee vain esim. affektiivisellä komponentilla tai sen ilmeneminen on tulkittavissa ristiriitaiseksi eri komponentilla, asenne on todennäköisesti vasta viriämässä tai muuttumassa. Asenteille on tyypillistä melko suuri pysyvyys ja vaikea muutettavuus (vrt. Wahlström 1996), joten ne voivat tietyin ehdoin olla rinnastettavissa persoonallisuuden piirteisiin. Asenteet sisältävät arvostavaa suhtautumista ja tulevat siten lähelle arvoja, mutta Hirsijärven mukaan asenteita on pidettävä kapea-alaisempina ja rajatumpiin kohteisiin suuntautuvina. Jäykästi ennallaan pysyviä esim. eri rotuihin ja sukupuoliin liittyviä ennakkoluuloja kutsutaan stereotyyppioiksi. Asenteet ovat usein johdettavissa henkilön arvoista. Klausmeierin ja Goodwinin (1975) mielestä asenteet ovat yleensä (tiedostamatta)

opittuja esimerkiksi uskonnon tai opettajan kautta koulussa. Asenteet voivat heidän mukaansa yksilön eri elämänvaiheissa tilanteesta riippuen vahveta, muuttua tai heiketä. Klausmeier ja Goodwin pitävät arvoja asenteiden jonkinlaisena yläkäsitteenä ja ne ovat heidän mielestään luonteeltaan yleisempiä kuin asenteet. Esim. se, minkälaisesta musiikista joku pitää, kuvastaa makua tai asennetta, mutta arvo kuvaa musiikin merkitystä ihmiselle.

Asenteiden muuttumisesta suurpetokysymyksessä kirjoittaa norjalainen Skogen (2001) tutkiessaan nuorten asenteita suurpedoista käytävässä keskustelussa. Skogen toteaa, että erimielisyydet suurpetokysymyksessä tulkitaan usein maaseudun perinteiden ja urbaanin modernismin välisenä kitkana. Kuitenkaan hänen mielestään maaseudun kunnat eivät koskaan ole olleet asenteiltaan kulttuurisesti homogeenisiä ja modernisaatio lisää maaseudulla jatkuvasti asenteiden heterogeenisyyttä suhteessa suurpetoihin. Mielikuva ja asenne eivät tässä tutkimuksessa ole synonyymejä. Henkilöillä voi olla samasta kohteesta sama mielikuva, mutta heidän asenteensa kohteeseen voivat silti olla erilaisia. Mielipiteet ovat Wiion (1989) mukaan joko saatujen tietojen ja oman ajattelun tulosta tai muiden välittämiä ja niihin voi vaikuttaa ja ne on helpompi muuttaa kuin asenne.

Viha -käsite ja mielikuva -käsite ovat tässä tutkimuksessa lähellä arkikielen käsitteitä. En varsinaisesti tutkinut susivihaa, eikä haastattelulomakkeessa ollut vihalle kehitetty omaa mittaria. Spectrum (1981) määrittelee vihan tunteeksi, joka aggression yhteydessä kohdistuu johonkin objektiin ja ilmenee voimakkaana, suhteellisen pitkäkestoisena vastenmielisyytenä, kostonhaluna tai kohteen asiattoman ankarana arvosteluna. Suuttumuksen Spectrum selittää samansisältöisenä kuin vihan, mutta lyhytkestoisempänä. Viha liitetään tutkimuskirjallisuudessa usein aggressiivisuuteen tai aggressioon. Keltinkangas-Järvinen (1985) erottaa nämä käsitteet toisistaan, vaikka arkikieli pitää niitä synonyymeinä. Aggressiivisuutta hän pitää vakavana kehityshäiriönä, aggressio puolestaan ei ole häiriö, eikä siihen liity negatiivisia varauksia. Aggressiota hän pitää sinänsä neutraalina energiana. Ihmisen muusta kehityksestä johtuu minkälaiseen käyttäytymiseen aggressio johtaa. Keltinkangas-Järvinen (1985, 2004) painottaa, että sosiaaliset kanssakäymisen taidot, moraalit, vastuuntunto ja eettiset sekä esteettiset ihanteet eivät ole ihmiseen perimässä, vaan ne rakentuvat vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa. Kulttuuri ja ympäristö voivat

muovata ihmistä niin, että hän oppii käyttäytymään kulttuurin odotusten mukaisesti, mutta silti Keltinkangas-Järvinen (2004) näkee ihmisten persoonallisuuksissa synnynnäisiä eroja, eikä ympäristö pysty poistamaan näitä yksilöiden välisiä eroja siinä suhteessa, miten yksilöt ilmaisevat tunteitaan jonkin asian suhteen. Tätä yksilöiden välistä erilaisuutta Keltinkangas-Järvinen kutsuu temperamentiksi. Temperamentti on ihmisen käyttäytymistyyli ja tapa reagoida asioihin, mikä ilmenee jo hyvin varhain yksilönkehityksessä ja on luonteeltaan melko muuttumaton. Keltinkangas-Järvisen (2004) mukaan noin 25 %:lla valkoihoisista lapsista on syntyessään sellainen fysiologia, joka saa aikaan reaktioiden salpautumisen ja toiminnan estymisen tilanteessa, jossa lapsi joutuu tuntemattoman uhkan eteen. Estyneen temperamentin omaaville lapsille jokainen uusi tilanne tai esim. vieras ihminen on tällainen uusi uhka. Noin 35 %:lla lapsista on syntymälahjanaan fysiologia, joka altistaa heidät lähestymään rohkeasti ja uteliaasti kaikkea uutta, mutta uusi tilanne näyttäytyy heillekin uhkana, vaikkakin he pystyvät paremmin käsittelemään tuota uhkaa. Stressinsietokyky lapsilla on erilainen riippuen temperamentista ja siitä, miten lapsi arvioi uhkatilanteessa omien resurssiensa riittävyyden. Keltinkangas-Järvisen mielestä tietynlainen stressi kasvattaa lasta, mutta se edellyttää olemassa olevia selviytymiskeinoja. Esimerkkinä hän mainitsee muutaman vuoden ikäisen lapsen korkeasaarikokemukset joko päiväkodin tai vanhempiensa kanssa tehtynä. Omien vanhempien kanssa tehty retki on iästä riippumatta hauska, mutta päiväkodin kanssa tehty retki voi olla lapselle jopa stressi, koska turvaa antavia aikuisia ei ole riittävästi läsnä.

Ulvova susi.

Vaaralliseksi kokeminen, miellyttävyyden ja runsaus käsitetään tässä tutkimuksessa arkikielen käsitteinä, niin kuin lapset ne oletettavasti vastaustilanteessa kokevat. Vaarallisuudella en tarkoita sitä, kuinka todennäköistä jonkin riskin toteutuminen on, vaan sitä miten lapset kokevat tai mieltävät vaarallisuuden omassa mielessään. Ihmiset eivät pelkää tai pidä asioita vaarallisena sen mukaan mitä tilastot niistä kertovat. Jos lapsi pelkää susia, on pelko todellinen, eikä pelkoa poista se, että verrataan keskenään todennäköisyyttä joutua liikenneonnettomuuteen koulukyydissä ja mahdollisuutta joutua suden hyökkäyksen kohteeksi koulutiellä. Tilastollisesti on todennäköisempää kuolla liikenneonnettomuudessa kuin joutua suden hyökkäyksen kohteeksi koulutiellä. Edellisiä on tapahtunut, mutta jälkimmäisiä ei. Silti lapsi voi pelätä sutta, mutta ei ehkä koulukyytiä.

”Lapset inhimillistävät asioita.”

2.5 Tutkimusongelmat

Tällä tutkimuksella selvitettiin miten 4–6 -luokkalaiset peruskoululaiset suhtautuvat suteen ja mitkä tekijät voivat selittää susisuhteita. Tutkimuksessa selvitettiin myös oppilaiden asenteita muihin Suomen suurpetoihin ja muutamaa muuhun lähiympäristön tuttuun eläimeen. Tutkittavat joutuvat miettimään omaa suhtautumistaan yhdentoista eri eläimen suhteen ja vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

Onko eläin vaarallinen?

Onko eläin pelottava?

Onko eläimiä liikaa?

Onko eläin miellyttävä?

Mitä mieltä olen Suomen suurpedoista?

Tutkimuksessa selvitettiin myös lapsen kokemia muita pelkoja ja niiden yleisyyttä.

”Muita pelkoja.”

3. TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

3.1 Tutkimusmenetelmät ja kysymyslomake

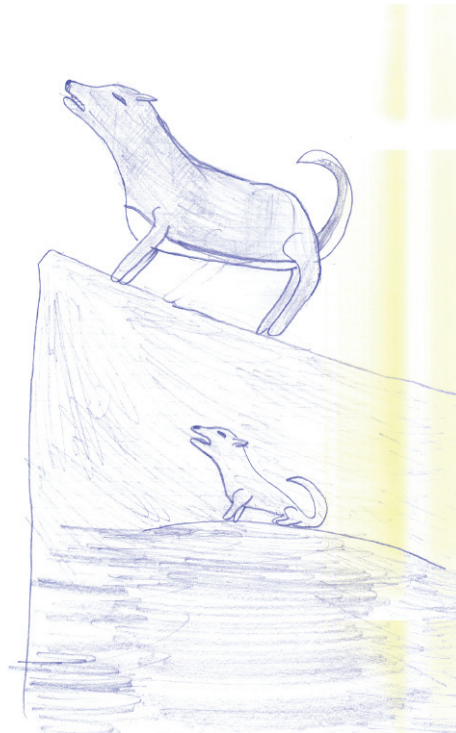
Tutkimus toteutettiin puolistrukturoituna kyselytutkimuksena. Lomakkeet lähetettiin 31 peruskoululle eri puolille Suomea. Kysymyksiin vastasi yhteensä 385 oppilasta 18 koulusta (vastausprosentti 58,1). Kaksi koulua lähetti tyhjat vastauslomakkeet takaisin. Koulut valittiin Opetushallituksen ylläpitämästä koulurekisteristä, johon on listattu kaikki Suomen peruskoulut. Vastaajia valittaessa ei ollut tarkoituksenmukaista pyrkiä täysin satunnaiseen otokseen. Tavoitteena oli saada tutkimukseen mukaan oppilaita sekä harvaanasutulta että tiheän kaupunkimaisen asutuksen piiristä ja alueilta, joissa on tiheä tai harva susikanta. Tämä onnistui parhaiten valikoimalla mukaan kouluja sekä kaupunki- että maalaiskunnista ja vertaamalla suden esiintymisalueita kuntakarttaan. Tutkimukseen mukaan ottamiseen vaikutti näin ollen koulun sijainti, susien esiintyminen alueella, kunnan elinkeinorakenne, asukastiheys ja -määrä sekä luonnonolot. Tuloksia analysoitaessa on silti mahdollista erotella maan eri osista kaupunki- ja maalaislapset ja saada maan eri osien tilanteesta realistinen kuva. Otosta valittaessa pyrittiin saamaan mukaan myös Lapin kuntia eri poronhoitoalueilta. Tässä tavoitteessa ei täysin onnistuttu, sillä aivan pohjoisimmasta tunturilapista ei vastauksia saatu. Kysymykset lähetettiin myös pääkaupunkiseudun suuriin kuntiin, mutta yksikään koulu ei palauttanut vastauksia. Vastaamatta jättäneille kouluille lähetettiin sähköpostilla muistutus noin kahden viikon kuluttua kysymyslomakkeiden lähettämisen jälkeen, mutta kukaan ei reagoinut muistutukseen. Kaikki maamme läänit Ahvenanmaata lukuun ottamatta ovat edustettuna tutkimuksessa.

Tutkimusta suunniteltaessa kävi selväksi, että tutkimuksen toteuttaminen peruskoulun kaikilla luokka-asteilla (1-9 lk.) ei onnistuisi yhdellä kyselylomakesarjalla. Koko peruskoulun tutkiminen olisi edellyttänyt vähintään kolmen kysymyslomakesarjan tekemistä ja kysymysten lähettämistä kolmelle otosjoukolle. Kysymyksistä olisi pitänyt muokata omat lomakkeet ala- ja yläasteelle ja lisäksi eriyttää omaksi ryhmäkseen alku- ja esiopetus, jotta

kysymyslomake olisi vastannut oppilaiden kehityskautta ja tulokset olisivat olleet keskenään vertailukelpoisia. Kolmen kysymyslomakesarjan lähettäminen kolmelle otosjoukolle olisi kolminkertaistanut tutkimuskustannukset, eikä siihen tällä kertaa ollut mahdollisuutta. Tutkittavaksi valittiin peruskoulun 4-6 -luokkalaiset, mutta kysymyksiin vastasi myös muutama oppilas kolmannelta luokalta. Ennen kysymyslomakkeiden lähettämistä kysymykset esitettiin eräällä jyvaskyläläisellä ala-asteen viidennellä luokalla ja samalla keskusteltiin eri luokka-asteiden opettajien kanssa kysymyksistä ja niiden soveltumisesta tutkittavien ikäkauteen. Tutkija oli testitilanteessa mukana tarkkailijana. Ilmeni että oppilaille oli vaikeuksia ymmärtää joitakin käsitteitä, kuten vanhempien ammatti ja koulutus. Käsitteet kaupunki ja kunta sekä asuinlääni olivat myös joillekin oppilaille epäselviä ja kaikki eivät tieneet asuinkuntansa asukaslukua eivätkä -tiheyttä. Testauksen tuloksena opettajien ohjeita täsmennettiin ja muutamia kysymyksiä muutettiin sanamuodoltaan. Opettajien kanssa keskusteltiin myös kysymysten vaikeusasteesta ja todettiin että kysymykset soveltuvat 4-6 -luokkalaisille, mutta 1-2 luokille ne olisivat olleet liian vaikeita. Testiryhmältä meni noin 15 minuuttia vastaamiseen. Tämä tieto liitettiin opettajille lähetettyyn ohjeistukseen. Ohjeistuksessa pyydettiin opettajia suorittamaan haastattelu kaikille oppilaille samaan aikaan ja kertomaan vasta kyselyn jälkeen, että tarkoituksena on saada tietoa nimenomaan susisuhteista. Kysymyslomakkeet monistettiin ja lähetettiin kouluille huhtikuussa 2006. Vastaanottajaksi merkittiin rehtori ja/tai 4-6 luokkien opettajat. Lähetyksen mukaan laitettiin valmiiksi maksettu vastauskirjekuori, johon palautusosoite oli kirjoitettu valmiiksi.

Kysymyslomakkeessa selvitettiin mm. oppilaiden ikä, sukupuoli, luokkataso, luonto- ja muu harrastus, koulumatkan pituus ja kulutapa, asuinkunta ja -lääni, asuinkunnan koko ja asukastiheys sekä vanhempien ammatti ja koulutus. Tutkimuksessa haluttiin myös tietää missä oppilas on nähnyt suden. Oleellimmat kysymykset, joilla susisuhteita pyrittiin selvittämään, liittyivät oppilaiden kokemuksiin pelkoihin lomakkeessa esiintyviä eläimiä kohtaan. Tutkittavat arvioivat omaa suhtautumistaan heiltä kysytyjen eläinten suhteen likert -tyyppisellä asteikolla. Tutkimuksessa esiintyivät kaikki suurpedot ja lemmikkieläimistä koira. Hyötyeläimistä edustettuina olivat hevonen ja sika. Hirvi, kotka, naurulokki ja sisilisko löytyivät myös listasta. Koiran rotua ei määritelty lomakkeessa, kuten ei

myöskään kotkan eri alalajia, koska kysymykset haluttiin näin pitää yksinkertaisina. Erillisellä kysymyksellä kysyttiin oppilaalta eläinpeloista, joita hän oli ruudukkoon listannut. Oppilaan piti vapaamuotoisella vastauksella kertoa lyhyesti miksi hän pelkää mainitsemaansa eläintä. Vastaajan kokemia muita pelkoja kartoitettiin samanlaisella erillisellä vapaamuotoisesti vastattavalla kysymyksellä. Lopuksi oppilas sai kertoa mielipiteensä kaikista suurpedoistamme. Lomakkeessa oli myös lisätila, johon oppilas sai kirjoittaa, ellei vastaustila erillisissä kysymyksissä riittänyt. Lomakkeessa oli viimeisellä sivulla tila, johon oppilas sai piirtää valitsemastaan aiheesta, esimerkiksi sudesta. Tämän tutkimuksen kuvitus on peräisin mainituista oppilaiden tuottamista piirustuksista.

”Sudella on terävät hampaat ja kun se ulvoo vapisuttaa.”

3.2 Aineiston analysointi

Vastaukset luokiteltiin ja siirrettiin SPSS-ohjelmaan tilastollista analysointia varten. Taustamuuttujien analysointiin käytettiin frekvenssi- ja prosenttijakaumia, khin-neliötestiä, ristiintaulukointia ja varianssianalyysiä. Vastauksia analysoitaessa ja luokiteltaessa täytyi niitä joissakin tapauksissa täydentää tai tarkistaa, jos se vain oli mahdollista (esim. asuinkunnan koko ja asuintiheys). Puutteellisesti täytetyistä lomakkeista täytyi vastaamatta jääneet kohdat koodata tyhjiksi, mikä näkyy vastaajien lukumäärän vaihteluna asianomaisen kysymyksen kohdalla.

Vanhempien koulutus -vastaukset luokiteltiin kolmeen ryhmään:

- 1) korkeasti koulutetut
- 2) keskiasteen koulutuksen saaneet
- 3) perusasteen koulutuksen saaneet

Ammatin luokituksessa käytettiin em. samanlaista kolmijakoa:

- 1) ylemmät toimihenkilöt tai heihin rinnastettavissa olevat
- 2) alemmat toimihenkilöt tai heihin rinnastettavissa olevat
- 3) työntekijätasoiset tai heihin rinnastettavissa olevat vanhemmat.

Vastauksia vanhempien ammatista ja koulutuksesta oli joissakin tapauksissa vaikea tulkita ja luokitella oppilaiden epämääräisten vastausten vuoksi. Ellei luokitusta voinut tehdä, jätettiin kohta tyhjäksi.

Kotona asuvista eläimistä vastaukset luokiteltiin viiteen ryhmään.

- 1) lemmikkieläin/-eläimiä (vain yksi laji)
- 2) hyötyeläin/-eläimiä
- 3) lemmikkieläimiä ja hyötyeläimiä
- 4) lemmikkieläin (enemmän kuin yksi laji)
- 5) ei eläimiä.

Koira lemmikkinä pitävistä muodostettiin oma luokka, koska tutkimuksella haluttiin selvittää vaikuttaako koiran pitäminen petoasenteisiin. Susitietonsa riittävyttä vastaaja arvioi neljällä vaihtoehdolla, mutta vastauksia luokiteltaessa huomio kiinnitettiin siihen, onko tietoa saatu riittävästi vai haluaisiko oppilas saada

lisää tietoa sudesta. Kysyttäessä, missä oppilas on nähnyt elävän suden, erotettiin vastauksista omaksi luokakseen suden vapaana luonnossa nähneet oppilaat, koska haluttiin selvittää vaikuttaako luonnonvaraisen suden näkeminen susiasenteisiin.

Oppilaan eläinpelot luokiteltiin seitsemään ryhmään.

- 1) eläin on ihmiselle vaarallinen
- 2) eläimestä on haittaa luonnolle
- 3) eläimestä on haittaa karjalle/lemmikille ym.
- 4) tunnepitoinen pelko (esim. iso, musta, terävät kynnet tms.)
- 5) hylätty
- 6) tyhjä
- 7) ei osaa sanoa

Lisäksi oppilaan vapaamuotoinen vastaus kirjattiin ylös sellaisena kun hän oli sen kirjoittanut lomakkeeseen.

Vastauksissa, joissa oppilas kertoi muista peloistaan, luokiteltiin pelon aihe yhdeksään eri ryhmään:

- 1) sota
- 2) sairaus
- 3) liikenne (onnettomuudet, kaaharit jne.)
- 4) ihminen (muista ihmisistä johtuva pelko, esim. humalaiset)
- 5) luonnonkatastrofit
- 6) hylätty
- 7) tyhjä
- 8) ei osaa sanoa, tai vastausta ei voi tulkita tai luokitella
- 9) muu pelko

Lisäksi kirjattiin ylös oppilaan vapaamuotoinen vastaus sellaisenaan kun hän oli sen lomakkeeseen kirjoittanut.

Kysyttäessä mielipidettä suurpedoista luokiteltiin vastaukset kuuteen ryhmään:

- 1) haittaeläin
- 2) myönteinen asennoituminen
- 3) neutraali asennoituminen

- 4) kielteinen asennoituminen
- 5) tyhjä
- 6) ei osaa sanoa tai vastausta ei pysty luokittelemaan

Suurpedoista erikseen mielipidettä kysyttäessä tuntui kirjaamisen edetessä järkevältä luokitella vastaukset loppujen lopuksi kolmeen ryhmään: myönteinen, neutraali ja kielteinen asenne tai mielipide suhteessa suurpetoon. Vastausten luokittelu oli joissakin tapauksissa oppilaan lyhyen kirjallisen tuotoksen perusteella vaikeaa. Oppilas saattoi vastata jonkin eläimen kohdalla yhdellä sanalla, josta oli vaikea tehdä päätelmää hänen asennoitumisestaan ko. eläintä kohtaan. Vastaja saattoi pitää esimerkiksi sutta vaarallisena, mutta toisaalla hän oli vastannut, että susi on melko miellyttävä. Vastauksena saattoi myös olla, että susi söpö, mutta vaarallinen. Tällaisissa tapauksissa luokiteltiin vastaus neutraali –kategoriaan.

Susi.

4. TULOKSET

4.1 Yleistä

Tutkimukseen osallistuneista oppilaista (N=368) 192 oli poikia ja 194 tyttöjä. Susien esiintymisalueet painottuvat itäiseen Suomeen, mikä pyrittiin huomioimaan otosta valittaessa. Siksi Itä-Suomen läänistä saatujen vastausten osuus oli suhteellisesti suurin 33,7 % osuudella, vaikka läänin väestö muodostaakin vain n. 11 % koko maan väestöstä. Vastaavasti Etelä-Suomen läänin osuus vastauksista tässä tutkimuksessa oli 24,6 %, kun läänin osuus koko väestöstä on n. 41 %. Lääneittäin vastaukset jakautuivat taulukon 5 mukaisesti:

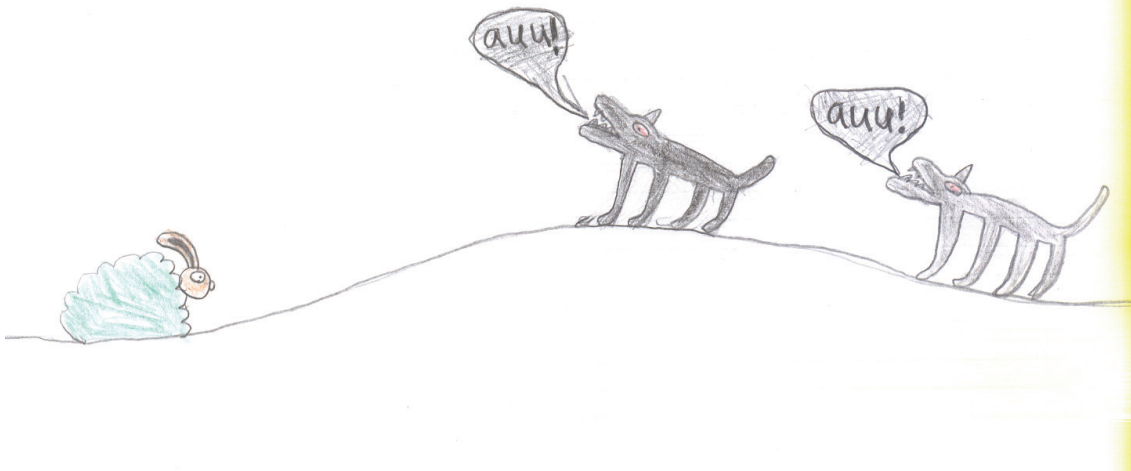
TAULUKKO 5. Vastaajat lääneittäin ja läänin asukasluvun suhteellinen osuus koko maasta.

Lääni	Oppilaita	Vastaajat %	Läänin as.luku	Osuus koko maasta %
Itä-Suomi	130	33,7	578 126	11
Länsi-Suomi	105	27,2	1 862 130	35
Etelä-Suomi	95	24,6	2 145 648	41
Oulu	35	9,1	464 019	8,9
Lappi	21	5,4	185 586	3,5
Ahvenanmaa	-	-	26 849	0,5

Tilastot huhtikuulta 2006, Väestörekisterikeskus

Susia ei esiinny vakituisesti suurimpien kuntien alueilla, joten lomakkeita lähetettäessä pyrittiin painopiste keskittämään pieniin kuntiin, joissa susia todennäköisesti on. Pienissä, alle 10 000 asukkaan kunnissa, asuu Suomessa noin 10 % väestöstä (Kuntaliitto, 2006). Tämän tutkimuksen oppilaista alle 10 000 asukkaan kunnassa asui 205 oppilasta eli 53,2 % kaikista vastanneista. Kuntakoon ohella huomioitiin tutkimuksessa asuinympäristön asuintiheys, joka voi kuntakoosta riippumatta olla tiheä tai harva, koska suurissakin kunnissa voi olla haja-asutusalueita. Suomessa asuu haja-asutusalueilla eri lähteistä kerätyn tiedon mukaan (Tilastokeskus, Ympäristöministeriö, Kuntaliitto) alle 20 % väestöstä. Tämän tutkimuksen oppilaista asui haja-asutusalueilla (harvaan asuttu) 37,4 %.

Asuin ympäristön asukastiheys (tiheä/harva) luokiteltiin opettajajohtoisesti. Tilastollisesti ajatellen asukastiheys on tiheä, jos se on keskimäärin luokkaa 800 - 1700 asukasta neliökilometrillä (Ympäristöministeriö, 2007), mutta tässä tutkimuksessa asuin ympäristö on tiheään tai harvaan asuttu sen mukaan miten opettaja arvioi tilanteen.

"Sääliksi käy jänis parkoja."

4.2 Pelon kokeminen

Oppilaat arvioivat omia eläinpelkojaan viisiportaisella asteikolla pelon voimakkuuden mukaan. Tulokset on esitetty taulukossa 8. Kun yhdistetään erittäin paljon ja melko paljon pelkäävien vastausten tulokset, sijoittuu karhu vertailussa selvästi pelätyimmäksi (49,6 %) ja susi toiseksi eniten pelätyimmäksi (40,7 %) eläimeksi. Kolmas sija menee ilvekselle (18,8 %) ja neljäs sija (13 %) ahmalle. Kotkaa pelkäsi erittäin paljon tai melko paljon 10,9 %, hirveä 8,2 %, hevosta 5 % ja koira 1,9 % vastanneista.

TAULUKKO 8. Pelon kokeminen eri eläinten suhteen.

eläin	pelkään erittäin paljon (%)	pelkään melko paljon (%)	pelkään hiukan (%)	en pelkää (%)	eos
hirvi	1,1	7,1	33,5	52,8	5,5
ilves	3,7	15,1	36,2	37,8	7,1
hevonen	3,4	1,6	7,9	85,0	2,1
ahma	3,7	9,3	28,6	40,2	18,3
karhu	22,3	27,3	29,7	15,7	5,0
kotka	1,6	9,3	23,4	56,1	9,6
naurulokki	0,8	0,3	3,2	91,3	4,5
sisilisko	0,5	1,3	3,2	93,4	1,6
susi	16,1 (17/15)	24,6 (27/23)	32,3 (32/33)	20,9 (16/26)	6,1
sika	0,0	1,6	3,9	91,8	2,6
koira	1,6	0,3	9,2	88,4	0,5

Suluissa tytöt/pojat, luvut pyöristettyinä. N=386

Sutta ei pelännyt 20,9 % oppilaista ja hiukan sutta pelkäsi 32,3 %. Jos pelon kriteerinä käytetään sutta hiukan ja ei ollenkaan pelkäävien vastausten tuloksien summaa (53,2 %), ei enemmistö tutkituista pelkää sutta. Vastaajista ei 6 % osannut sanoa mielipidettään. Susipelkoja näyttää eniten selittävän oppilaan ikä ja sukupuoli, asuinkunnan koko, tiedon puute sekä toisaalta kiinnostus luontoa ja eläimiä kohtaan. Taulukossa 6 on sutta pelkäävät/pelkäämättömät ryhmitelty eri muuttujien osalta. Susia pelkävällä tarkoitetaan, että sutta pelätään erittäin paljon tai melko paljon ja ei-pelkävällä, että sutta pelätään hiukan tai ei ollenkaan. Asuinympäristön asukastiheydellä ei näyttänyt olevan juurikaan merkitystä susipelkoon. Asuinkunnan koko selitti susipelkoja niin, että yli 80 000 asukkaan kunnissa sutta pelkäsi 46 % oppilaista, kun alle 10 000 asukkaan kuntien susipelkääjiä vain oli 39 %. Suurimmissa kunnissa susia ei-pelkääviä oppilaita oli

38 % ja pienimmissä kunnissa 54 %. Oulun läänin oppilaat suhtautuivat suteen pelottomimmin: vain 24 % oppilasta ilmoitti pelkäävänsä sutta ja toisaalta 65 % vastaajista oli suden suhteen ei-pelkääviä. Eniten susipelkoja ilmaisivat Etelä-Suomen läänissä asuvat: 49 % oppilasta pelkäsi ja 45 % ei pelännyt sutta. Lemmikki- tai hyötyeläimen pitäminen selitti susipelkoja jonkin verran. Lemmikkieläintaloudessa (39 % pelkäsi) tai lemmikki- ja hyötyeläintaloudessa (36 % pelkäsi) asuvat erosivat peloiltaan jonkin verran eläimettömistä talouksista (45 % pelkäsi). Koiran kanssa asuvien (39 % pelkäsi) ja koirattomien (43 % pelkäsi) susipelot eivät poikenneet merkittävästi toisistaan. Luonto- ja eläinkiinnostus selitti oppilaiden pelkoja merkittävästi. Vastaajat, jotka ilmoittivat luonnon ja eläinten kiinnostavan heitä erittäin paljon, ilmaisivat susipelkoja 37 %:n osuudella, kun luonnosta ja eläimistä erittäin vähän kiinnostuneista 62 % pelkäsi sutta. 60 % oppilaista, joita luonto ja eläimet kiinnostivat erittäin paljon, vastasivat suden pelottavan heitä vain vähän tai ei ollenkaan ja luonnosta ei-kiinnostuneiden vastaava osuus oli 23 %.

Vastaajien ikä selitti susipelkoja niin, että iän kasvaessa pelot vähenivät. 37 % 10-vuotiaista ilmoitti pelkäävänsä sutta ja 57 % oppilasta ilmoitti, että ei pelännyt sutta. Vastaavasti 13-vuotiaista 29 % pelkäsi ja 68 % ilmoitti, että ei pelännyt sutta. Vanhempien ammatti ja koulutus vaikutti susipelkoon jonkin verran. Vanhempien korkea koulutus ja ammatti lisäsivät lasten pelkoja. Esimerkiksi puolet lapsista, joiden isillä oli korkea koulutusta vastaava ammatti, vastasi pelkäävänsä susia. Pelottomasti suteen suhtautui noin 50 % tästä ryhmästä. Työntekijätasoisien vanhempien lapsista 39 % pelkäsi ja 55 % ei pelännyt sutta. Kaikkien vastaajien keskiarvot olivat 41 % (pelkäsi) ja 53 % (ei pelännyt).

Pelot sutta kohtaan olivat susivahingoista ja -havainnoista asuinpaikkakunnallaan tietävillä pienempiä kuin vastaajilla, joiden asuinpaikkakunnilla ei susihavainnoista tai susivahingoista oltu kuultu. Vahingosta tietävistä oppilaista sutta pelkäsi 32 % ja 68 % ei pelännyt. Tämän tutkimuksen mukaan luonnonvaraisen tai tarhasuden näkeminen lisää pelottomuutta sutta kohtaan. Sutta pelkäsi luonnonvaraisen suden nähneistä oppilaista 33 % ja pelottomasti suteen suhtautui 58 %. Vastaavasti oppilaista, jotka sutta eivät olleet nähneet, 49 % pelkäsi ja 45 % ei pelännyt sutta. Metsässä liikkumiseen liittyvällä harrastuksella ja kalastuksella ei näytä olevan merkitystä oppilaiden

susipelkokokemuksiin. Luontokerhoissa ja partiossa toimivat oppilaat pelkäsivät sutta muita enemmän. Partion harrastukseen ilmoitti 19 oppilasta (4,9 %), luontokerhossa toimi kuusi oppilasta (1,6 %), metsään liittyvä harrastus oli 124 oppilaalla (32,1 %), marjastusta ja sienestystä harrasti 59 vastaajaa (15,3 %) ja kalastusta harrasti 111 oppilasta (28,8 %). Lisäksi 305 oppilasta (79,2 %) ilmoitti harrastukseen myös muun kuin mahdollisen edellä mainitun harrastuksen. Partiolaisten ja luontokerholaisten vastaukset eivät anna koko maata ajatellen luotettavaa kuvaa näiden ryhmien suhteesta suteen, koska vastausten lukumäärä oli melko pieni.

Oppilaista, jotka pelkäsivät sutta erittäin paljon, 13,6 % piti sitä erittäin miellyttävänä, vaikka valtaosa tässä ryhmässä pitikin sutta erittäin epämiellyttävänä (54,2 %). Sutta erittäin paljon pelkäävien ryhmässä 57,1 %:n mielestä susia on liian paljon tai melko paljon. Paljon pelkäävistä kuitenkin 25 % vastasi susia olevan sopivan paljon ja 15 %:n mielestä liian vähän. Paljon pelkäävistä 65 % piti sutta erittäin vaarallisena. Vaarattomana tässä ryhmässä sutta ei pitänyt kukaan. Sutta hiukan pelkäävistä 16 % piti sutta erittäin vaarallisena ja ei-pelkäävistä 7,7 % oli sitä mieltä, että susi on erittäin vaarallinen. Oppilaiden mielipide/asenne sudesta näkyi peloissa siten, että 13,1 % vastaajista, jotka pelkäsivät sutta erittäin paljon, suhtautui siihen positiivisesti, 18 % neutraalisti ja 59 % negatiivisesti. Oppilaista, jotka eivät sutta pelänneet, suhtautui 57 % suteen positiivisesti, 21,5 % neutraalisti ja 12,7 % negatiivisesti. Koulumatkan pituus vaikutti susipelkoon niin, että oppilailla, joilla koulumatka ylitti 5 km, suteen oli pelottomasti suhtautuminen yleisempää (27,4 %) kuin oppilailla, joiden koulumatka oli alle 5 km (18,8 %). Koulumatkansa kävellen kulkevista vain 17 % ilmaisi suden suhteen pelottomuutta, kun vastaava luku ei-kävelevillä oli 25 %. Bussilla kouluun kulkevista oppilaista sutta pelkäsi erittäin paljon 26,5 %, kävellen ja pyörällä kulkevista 16 % ja taksilla kulkevista 12,7 %. Puolet oppilaista, jotka vastasivat, etteivät ole saaneet riittävästi tietoa sudesta, pelkäsi sutta erittäin paljon tai melko paljon.

Oppilaita pyydettiin erikseen vastaamaan, mitä tutkimuksessa kysyttyä eläintä he ilmoittivat pelkäävänsä ja kuvailemaan lyhyesti pelkonsa syytä. Yhdeksän oppilasta vastasi pelkäävänsä yhteensä viittä eri eläintä ja 24 oppilasta pelkäsi yhteensä neljää eläintä. Kolmea eläintä pelkäsi yhteensä 42, kahta eläintä 99 ja yhtä eläintä 284 oppilasta. Kun kaikki eläinpelkomaininnat laskettiin yhteen, sai karhu

179, susi 137, ilves 36, hirvi 31, ahma 24, kotka 19, koira 13, hevonen 11, naurulokki 4, sisilisko 3, sika 1 mainintaa. Eroja tyttöjen ja poikien välillä syntyi hirvi- ja petopelon suhteen. Tytöt pelkäävät hirviä ja petoja enemmän kuin pojat, mutta pojat pelkäsivät hevosia enemmän kuin tytöt. Kaupunkilaiset pelkäsivät hirviä ja petoja enemmän kuin haja-asutusalueen oppilaat. Ikä vaikutti hirvipelkoon niin, että 13-vuotiaat pelkäsivät merkittävästi enemmän hirveä kuin heitä nuoremmat lapset, mutta petoja 13-vuotiaat pelkäsivät nuorempiaan vähemmän. Kun oppilasta pyydettiin kertomaan, miksi hän jotakin eläintä pelkää, oli noin puolelle vastaajista pelon syynä vaarallisuus ihmiselle. Noin kolmannes ilmoitti pelkonsa syyksi jonkin tunnepitoisen selityksen; esimerkiksi koska ko. eläimellä on terävät hampaat, se on iso tai se on peto. Vaarallisuus lemmikille tai hyötyeläimelle ei ollut merkittävä syy pelkoon (vain noin 5 %). Seuraavassa on poimittu muutamia oppilaiden vastauksia:

(Pelkään) ahmaa ja karhua hiukan, vaarallisia, tappavat elävän pelkäävän ihmisen melko varmasti.

Ei tiedä mitä ne tekee (susi.)

En pidä niistä ja ne syö eläimiä, en vaan tykkää niistä (susi.)

En tiedä ne ovat vaan niin suuria (karhu).

Että tulee päälle (karhu).

Hevosta se on tyhmä ja hyppii päälle.

Hirvikolareita usein, karhu on raadellut ihmisen.

Ilves tappaa eläimiä, karhu on vaarallinen jos pennut, sudet saattaa tappaa pieniä lapsia.

Iso ja nopea (karhu).

Iso eläin (karhu) ja osaa lyödä tajuttomaksi.

Jos karhulla on pennut.

Jos näkisin sellaisen (susi) vapaana luonnossa, pelottaisi hiukan miten se reagoisi minuun.

Karhusta on kerrottu paljon pelottavia juttuja.

Karhu on niin iso ja sisilisko koska se on niin limainen.

Koira on näykkäissyt minua aika kova.

Ne liikkuu laumoissa ja niille ei ollenkaan yksin pärjää (susi).

Ne voi hyökätä kimppuun (hirvi, ilves, karhu, susi).

Ne tappaa koiria ja voi myös tappaa ihmisen (susi).

Pommittaa kakalla (naurulokki).

Susi syö lihaa, karhut on vaarallisia ja muut on isoja.

Oppilailta kysyttiin myös heidän muista kuin eläinpeloistaan. Suurin pelon syy oli sota (44,5 %). Rajakuntien oppilaiden vastauksissa oli usein mainittu oppilaan sotapelkoon liittyen evakkoon joutuminen. Sairautta pelkäsi 16,3 %,

luonnonkatastrofia 0,5 % ja muun syyn pelkoonsa ilmoitti 23,6 % vastaajista. Muita kuin kysymyksessä mainittuja pelkoja oli mm.:

Ahtaan paikan kammo, hämähäkki, hammaslääkäri, kauhuleffa, tulipalo, korkea paikka, terrorismi.

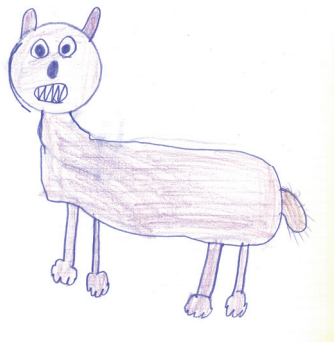
Pelko ("pelkotilassa on vaikea hallita itseään ja ajatella selkeästi").

Pimeä ("olen katsonut kauhuelokuvia ja luulen että pimeässä on niitä").

Vain yksi maininta oli seuraavilla: miehittämistä ("elintaso voi laskea"), ukkonen, hiljaisuus, laivat, meriretki, jotkin pelit, lepakko, kaahariautoilija, tiedotusväline ("joskus ne paisuttelevat sairauksia yms. ja kuolemia USA:ssa...").

Pimeän pelko ja hämähäkkien pelko näyttävät olevan yleisiä. Lintuinfluenssan ja aidsin mainitsi muutama oppilas. Liikenteen aiheuttamaa pelkoa tai muista ihmisistä aiheutuvaa vaaraa ei mainittu kuin joidenkin oppilaiden vastauksissa.

Oppilaiden susitietolähteestä saaduilla tuloksilla ei onnistuttu toivotulla tavalla tulkitsemaan tietolähteen merkitystä susipelkoihin. Vastauksia analysoitaessa ei löytynyt mitään luotettavaa tapaa arvioida yksittäisen lähteen merkitystä asenteiden synnylle siten, että tietoa voisi yleistää tietyn muuttujan osalta. Vastausyhdistelmiä oli lukuisia, mutta yleisimmin esiintyneenä vastausyhdistelmänä näytti olevan, että tieto on peräisin opettajalta, mediasta ja kotoa. Kun vastauksia tarkastellaan silmämääräisesti, näyttää siltä, että esimerkiksi lehdistä tietonsa saaneet pelkäisivät sutta keskimääräistä enemmän. Pelkästään lehdistä tietonsa saaneita ei ollut kuin muutama oppilas, eivätkä lehdet näissä vastauksissa olleet samoja. Lehden susitiedon lähteekseen ilmoitti 119 vastaajaa.

"Sudella on terävät hampaat."

4.3 Vaarallisuuden, miellyttävyyden ja eläimen esiintymistiheyden kokeminen

Suden vaarallisena kokeminen eri muuttujien suhteen on esitetty taulukossa 6. Eri eläinten vaarallisena kokeminen on esitetty taulukossa 9.

TAULUKKO 9. Eri eläinten vaarallisuuden kokeminen.

eläin	erittäin vaarallinen %	melko vaarallinen %	jonkin verran vaarallinen %	ei ole vaarallinen %	eos %
hirvi	0,8	16,4	49,2	27,9	5,7
ilves	4,2	29,7	40,1	16,7	9,4
hevonen	3,1	3,9	29,7	57,3	6,0
ahma	6,1	15,9	35,7	20,4	22,0
karhu	25,8	48,0	20,4	3,4	2,4
kotka	4,2	15,1	31,9	38,6	10,2
naurulokki	0,3	0,0	4,5	92,9	2,4
sisilisko	0,5	0,3	1,6	96,6	1,1
susi	24,7 (18/31)	38,9 (42/35)	26,6 (28/25)	5,5 (5/6)	4,2
sika	1,1	0,8	7,1	88,2	2,9
koira	1,3	2,9	25,3	66,8	3,7

Suluissa tytöt/pojat, luvut pyöristettyinä. N=386.

Seuraavassa vaarallisena pitävillä tarkoitetaan, ellei toisin mainita, että oppilas pitää eläintä erittäin vaarallisena tai melko vaarallisena ja eläintä vaarattomana pitävillä tarkoitetaan, että vastaaja pitää eläintä hieman tai ei ollenkaan vaarallisena. Vaarallisimpana eläimenä oppilaat pitivät karhua (73,8 %). Sutta piti vaarallisena 63,6 %, ilvestä 33,9 %, ahmaa 22 %, kotkaa 19,3 %, 17,2 %, hevosta 7 %, koiraa 4,2 %, sikaa 1,9 %, sisiliskoja 0,8 % ja naurulokkia 0,3 % oppilaista. Suden vaaralliseksi kokevien oppilaiden sukupuolella ei ollut paljon merkitystä eroja selittävänä tekijänä, paitsi sutta erittäin vaarallisena pitävien kesken: Pojista 32 % piti sutta erittäin vaarallisena, mutta tytöistä vain 18 %. Susihavainnoista tai vahingoista tietävien ja tietämättömien välillä eikä luonnossa suden nähneiden ja näkemättömien kesken ollut merkittäviä eroja suden vaarallisena pitämisessä. Läänien osalta ei merkittäviä eroja suden vaarallisuutta arvioitaessa ollut, poikkeuksena Oulun lääni, jossa sutta pelättiin vähiten ja pidettiin myös vaarattomampana kuin muissa lääneissä. Luonnosta erittäin paljon kiinnostuneet pitivät muita vähemmän sutta vaarallisena. Kun tarkastellaan taulukon kaikista eläimistä annettuja vastauksia kokonaisuutena, pitivät pojat petoja vaarattomampina kuin tytöt. Sukupuoli vaikutti muiden eläinten kuin petojen

vaarallisena pitämiseen joidenkin eläinten kohdalla. Pojat vastasivat tyttöjä useammin, etteivät pidä hirveä ollenkaan vaarallisena (21 % tytöt – 33 % pojat). Hevosta ja koira pojat pitivät hiukan vaarallisempina kuin tytöt. Kuntakoko vaikutti eläimen vaarallisena kokemiseen kaikkien eläinten kohdalla niin, että kuntakoon kasvaessa eläimen vaarallisena pitäminen lisääntyi. Ikä vaikutti eläimen vaarallisena pitämiseen niin, että 13-vuotiaat pitivät eri eläimiä vaarattomampina lähes kaikissa eläinryhmissä.

Eri eläinten esiintymistiheyden liian suurena tai pienenä kokeminen (runsaus) on esitetty taulukossa 10 ja suden esiintymistiheyden kokeminen eri muuttujien osalta taulukossa 6. Suurin osa (61 %) oppilaista oli sitä mieltä, että susia on liian vähän tai sopivan paljon. 29,2 % oppilaista vastasi, että susia on

TAULUKKO 10. Eri eläinten runsauden kokeminen.

eläin	aivan liian paljon %	melko paljon %	sopivan paljon %	liian vähän %	eos
hirvi	6,1	29,6	55,3	4,5	4,5
ilves	1,0	7,3	34,1	47,2	10,2
hevonen	18,1	20,7	45,3	9,9	6,1
ahma	1,6	8,9	37,9	28,9	22,6
karhu	5,2	22,0	48,8	13,4	10,5
kotka	1,6	7,8	38,3	38,1	14,2
naurulokki	32,2	21,5	31,4	6,5	8,4
sisilisko	7,7	15,3	48,9	21,2	6,9
susi	8,5 (8/9)	20,7 (21/20)	35,8 (33/39)	25,2 (23/28)	9,8
sika	6,6	20,6	48,5	14,5	9,8
koira	8,9	26,1	45,0	17,6	2,4

Suluissa tytöt/pojat, luvut pyöristettyinä. N=386.

aivan liian paljon tai melko paljon. Petojen kohdalla vastasivat pojat jonkin verran useammin kuin tytöt, että petoja on liian vähän. Erityisen selvästi tuli poikien ja tyttöjen välille eroa kotkien runsautta arvioitaessa; 45,7 % pojista arvioi kotkia olevan liian vähän (tytöt 30 %). Suden esiintymistiheyden arvioissa ei sukupuolella ollut merkitystä. Marjastus ja sienestys näyttivät selittävän runsauden kokemisen eroja jonkin verran. Oppilaat, jotka marjastivat tai sienestivät, vastasivat muita useammin pitävänsä suden esiintymistiheyttä aivan liian suurena (17,2 % - 6,9 %). Vanhempien koulutuksen tasolla oli merkitystä suden esiintymistiheyttä arvioitaessa. Korkean koulutuksen ja ammatin omaavien vanhempien oppilaat vastasivat noin 20 % useammin kuin kouluttamattomien vanhempien oppilaat pitävänsä susien määrää sopivana. Samoin kouluttamattomien vanhempien oppilaat

olivat selvästi useammin sitä mieltä, että susia on aivan liian paljon. Kuntakoko selitti runsauden kokemista niin, että mitä pienempi kunta, sitä enemmän oli vastauksia, joissa suden runsaus arvioitiin aivan liian paljon -kategoriaan. Suurien kuntien oppilaista 72 % arvioi että susia on liian vähän, mikä on noin 20 % enemmän kuin pienien kuntien oppilaiden arvio.

Muiden eläinten kuin suden runsauden kokemisen tuloksissa on paljon eroja eri muuttujien osalla. Tytöt olivat poikia useammin sitä mieltä, että hevosia ja koiria on aivan liian vähän. Oppilaiden ikä selitti hevosien runsauden kokemista niin, että iän kasvaessa toleranssi hevosia kohtaan väheni: 10-vuotiaista noin 10 prosenttia oli sitä mieltä, että hevosia on liian paljon, mutta 13-vuotiaista noin neljänneksen mielestä hevosia oli liian paljon. Samoin karhun kohdalla nuorimmat vastaajat olivat sallivampia kuin vanhimmat vastaajat. Eläimen esiintymistiheyttä arvioitaessa näyttää vastaajien ikä vaikuttavan kaikkien eläinten kohdalla niin, että mitä nuorempi vastaaja, sitä positiivisempaa on eri eläimiin suhtautuminen. Tämä tulee erityisen selvästi esille hirven ja koiran osalta. Ikä selitti hirvien runsauden kokemista merkittävästi. 13-vuotiaista 16,1 % arvioi hirviä olevan aivan liian paljon, kun muissa ikäluokissa vastaavat arviot liikkuivat 3 ja 6 prosentissa. Koiria arvioi 13-vuotiaista vain noin kuusi prosenttia olevan liian vähän kun 10-vuotiaista noin neljännes oli sillä kannalla, että koiria on liian vähän. Hirven esiintymistiheyden suhteen arvioivat pojat tyttöjä useammin hirviä olevan aivan liian paljon.

”Ilves ei hyökkää ihmisen kimppuun, siksi ei pelottava.”

Oppilaiden vastaukset eri eläinten miellyttävyyden kokemisesta on esitetty taulukossa 11.

TAULUKKO 11. Miellyttävyyden kokeminen eri eläinten suhteen.

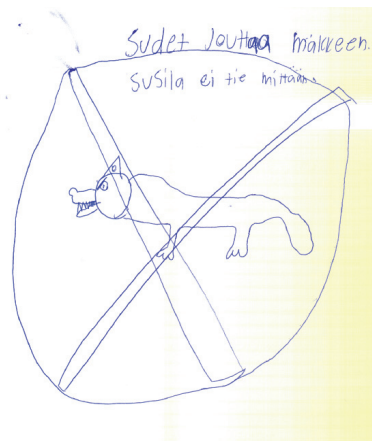
eläin	erittäin miellyttävä %	melko miellyttävä %	melko epämiellyttävä %	erittäin epämiellyttävä %	eos %
hirvi	7,9	39,7	31,3	7,4	13,7
ilves	19,4	40,2	23,4	6,0	11,0
hevonen	32,7	26,4	15,4	22,3	3,1
ahma	7,2	20,5	38,7	14,1	19,5
karhu	12,5	22,3	32,2	24,2	8,8
kotka	15,7	27,5	29,6	14,4	12,8
naurulokki	7,5	20,5	30,4	29,6	12,0
sisilisko	25,5	40,5	17,7	8,8	7,5
susi	16,5 (15/18)	21,3 (20/23)	30,7 (32/30)	22,1 (23/21)	9,1 (9,1/9)
sika	14,8	29,6	28,0	20,1	7,7
koira	74,9	18,8	2,6	2,6	1,0

Suluissa tytöt/pojat, luvut pyöristettynä. N=386

Kun laskettiin yhteen erittäin miellyttävä ja melko miellyttävä -vastaukset, oli miellyttävin eläin oppilaiden mielestä koira. Toiseksi miellyttävimmäksi arvioitiin sisilisko. Ilves oli kolmanneksi ja hevonen neljänneksi miellyttävin eläin. Kaikkia vastauksia tarkasteltaessa 13-vuotiaat kokivat eri eläimet epämiellyttävämpinä kuin 10-vuotiaat. Poikkeuksen muodostavat karhu ja kotka, joita 13-vuotiaat pitivät miellyttävämpinä kuin vastaajat keskimäärin. Pojat vastasivat tyttöjä useammin pitävänsä jotain eläintä erittäin miellyttävänä, paitsi hevosen ja koiran kohdalla. Suden miellyttävänä kokemisessa ei sukupuolella ollut merkitystä, kuten ei myöskään vanhempien koulutuksella. Tarha- ja luonnonvaraisen suden näkeminen lisäsi oppilaiden kokemaa miellyttävyyttä sutta kohtaan. Asuinalueen susivahingoista tietäminen ja susitiedon riittävyys vaikutti suden miellyttävänä kokemiseen. Oppilaat, jotka eivät susivahingoista tienneet, pitivät sutta paljon miellyttävämpänä (41 %) kuin vahingoista tietävät (29 %). Vahinkoalueiden oppilaat pitivät myös muita useammin sutta epämiellyttävänä. Pelkät susihavainnot eivät toisaalta lisänneet eivätkä vähentäneet suden miellyttävänä kokemista. Susitiedon riittävyys vaikutti miellyttävänä pitämiseen niin, että oppilaat jotka eivät halunneet sudesta lisää tietoa, pitivät sutta muita harvemmin miellyttävänä ja vastasivat myös muita paljon useammin pitävänsä sutta epämiellyttävänä. Sutta erittäin miellyttävänä pitävät halusivat muita enemmän sudesta tietoa. Metsässä liikkumiseen liittyvä harrastus tai marjastus ja sienestys eivät vaikuttaneet suden

miellyttävänä pitämiseen, paitsi partiolaisten ja luontokerhossa toimivien oppilaiden mielestä, jotka pitivät muita enemmän sutta miellyttävänä.

Eläinpelon syytä erikseen kysyttäessä on tulosten tulkinta eri muuttujien suhteen ongelmallista luotettavuuden kannalta. Esimerkiksi hirveä pelkääviä ei eläinpelosta erikseen kysyttäessä ollut kuin 21 oppilasta ja koira vastasi pelkäävänsä vain 8 oppilasta. Tulokset kaikkien eläinten osalta pelkoja koskien on lueteltu aiemmin edellisessä kappaleessa sen mukaan, kuinka monta mainintaa ao. eläin yhtensä sai. Eri muuttujien osalta eläimiä ei tässä yhteydessä ole tarkoituksenmukaista mainita, koska tulokset eivät ole suurimmassa osassa vastauksista yleistettävissä vastausten vähyydestä johtuen. Paljon pelkomainintoja saaneiden eläinten suhteen tulokset ovat lähes samat kuin peloista toisaalla kysyttäessä.

"Susilla ei tie mittää."

4.4 Oppilaiden mielipide suurpedoista

Oppilaita pyydettiin arvioimaan omaa suhtautumistaan neljään suurpetoomme. Tulokset oppilaiden asenteista ja mielipiteistä esitetty taulukossa 12. Suden kohdalla kielteisiksi ja myönteisiksi tulkitut vastaukset ovat lähes samansuuruisia ja useimmiten oppilailla näyttää olevan mielipide sudesta, sillä vain noin 3 % vastanneista ei osannut sanoa siitä mielipidettään.

TAULUKKO 12. Oppilaiden mielipiteet suurpedoista.

eläin	myönteinen %	kielteinen %	neutraali %	eos/ei voi tulkita %	tyhjä %
Susi	31,1 (34/29)	30,1 (27/33)	28,2 (30/27)	3,1	7,5
Karhu	19,0 (17/20)	31,2 (35/28)	38,7 (38/39)	3,9	7,3
Ilves	38,7 (40/37)	7,3 (6/9)	40,5 (40/41)	3,9	9,6
Ahma	18,5 (17/20)	12,0 (11/13)	49,2 (51/47)	6,5	13,5

Suluissa tytöt/pojat, luvut pyöristettyinä. N=386.

Ahma tunnettiin pedoista huonoiten. Puolet vastanneista suhtautui ahmaan neutraalisti ja peräti 13 % ei ilmaissut siitä mielipidettään. Ilvekseen suhtaudutaan taulukon pedoista selkeästi myönteisimmin ja karhuun kielteisimmin. Susisuhteissa näyttää kuntakoolla olevan merkitystä oppilaiden mielipiteitä tarkasteltaessa. Yli 80 000 asukkaan kunnissa 47,7 % vastauksista oli susimyönteisiä ja 26,2 % susikielteisiä. Alle 10 000 asukkaan kuntien oppilaiden vastauksista 28,8 % oli susimyönteisiä ja 31,2 % kielteisiä. Vanhempien koulutuksella näyttää myös olevan vaikutusta susiasenteisiin. Esimerkiksi 40 % oppilaista, joiden isällä oli korkea koulutus, ilmaisi susimyönteisyyttä ja 25 % kielteisyyttä, kun puolestaan ns. matalan koulutuksen saaneiden isien oppilaiden vastauksista 27,0 % oli susimyönteisiä ja 31,6 % susikielteisiä. Oppilaista, jotka ilmoittivat susitietonsa riittämättömyydestä, vain 12 % ilmaisi susimyönteisyyttä ja jopa 43,8 % susikielteisyyttä. Susikielteisiä vastauksia ryhmässä ”olen saanut riittävästi tietoa sudesta” oli 29,6 % ja myönteisiä 33,2 %. Oppilaat, joiden koulumatkan pituus oli yli 5 km, suhtautuivat suteen positiivisemmin kuin alle 5 km koulumatkaa kulkevat. Samoin oppilaat, jotka olivat nähneet suden joko tarhassa tai luonnossa suhtautuivat suteen myönteisemmin kuin oppilaat, jotka eivät sutta olleet koskaan nähneet. Oppilaiden mielipiteissä ja asenteissa petoja kohtaan näyttää luontoon ja eläimiin kohdistuva kiinnostus olevan merkittävä tekijä. Susimyönteisiä vastauksia oli 41,2

%:lla oppilaista, jotka vastasivat luonnon ja eläinten kiinnostavan heitä erittäin paljon. Susimyönteisiä vastauksia luonnosta ja eläimistä melko vähän kiinnostuneilla oli 6,7 %. Luonnosta oli erittäin paljon kiinnostunut 97, melko paljon 127, jonkin verran 131, melko vähän 15 ja erittäin vähän 3 oppilasta. Mitä vaarallisemmaksi ja pelottavammaksi susi miellettiin, sitä negatiivisempaa oli suteen suhtautuminen. Tämä oli tietysti odotettavaa, mutta huomattavan suuri osa vastaajista, joiden vastaus oli tulkittu positiiviseksi suhteessa suteen, ilmoitti pitävänsä sutta erittäin vaarallisena (22,3 %) tai melko vaarallisena (27,7 %). Toisaalta tuntuu ristiriitaiselta, että 24,3 % oppilaista on susimieliopiteiltään positiivisia, vaikka olivatkin toisaalla lomakkeessa arvioineet suden melko epämiellyttäväksi. Suden runsautta arvioitaessa on yhteys myönteisiin tai kielteisiin vastauksiin melko selkeästi näkyvissä: Myönteisesti suteen suhtautuvista vain noin 6 % arvioi susia olevan aivan liian paljon, kun suteen kielteisesti suhtautuvista 60 % arvioi susia olevan aivan liian paljon.

Karhumyönteisiä ja karhukielteisiä vastauksia tarkasteltaessa ovat asenteita selittävät tekijät suurimmaksi osaksi samoja kuin sudenkin kohdalla. Eroja tuloksissa tuli asuinympäristön suhteen. Karhuun myönteisesti suhtautuvissa 9,1 % asui keskustassa tiheän asutuksen alueella ja keskustan tiheän asutuksen karhukielteisten osuus oli 32,7 %. Suteen suhtauduttiin positiivisimmin harvan asutuksen alueilla. Ilvekseen positiivisesti suhtautuminen kasvaa iän myötä jonkin verran. Vain yksi 13 -vuotias oppilas ilmaisi ilveskielteistä asennetta (3,1 %), kun puolestaan 10-vuotiaista näin ajatteli jopa 9,5 %. Oppilailla, jotka ilmoittivat luonnon kiinnostavan heitä melko vähän tai erittäin vähän, oli ilvesmyönteisyys melkein yhtä yleistä kuin luonnosta erittäin paljon kiinnostuneilla. Tässä suhteessa mielipiteet ilveksestä eroavat mm. asennoitumisessa karhuun ja suteen. Ahman osalta näyttävät tulokset myönteisyydestä ja kielteisyydestä eri muuttujien suhteen olevan lähes samanlaisia kuin suden kohdalla. Oppilaiden sanallisissa vastauksissa mielipiteet suurpedoista on selvästi hahmotettavissa pelon, vaarallisuuden, runsauden ja miellyttävyyden kokemiseen liittyen.

Susi?

Seuraavassa otteita oppilaiden vastauksista:

Susi

*No jos se tappaa mun koiran niin voi ja voi. Siis susi on luonnon eläin eikä sille paljoa mahda.
Aika vaarallinen luonnon kappale joka voi osoittautua myös ihmiselle kohtaloksi.
En oikein pidä sen luonteesta.
Ihan kiva, mutta aika vaarallinen.
Moni ihminen luulee, että susi on vaarallinen, mutta kun susi havaitsee ihmisen, susi juoksee pakoon.
Mukavan tuntuinen, kaunis, melko vaarallinen, mukavia.
Niitä ei saisi olla yhtään kun ne tekee vahinkoa.
Niitä on liian vähän Suomessa, mutta toisaalta niistä on myös vähän haittaa. En hyväksy niiden tappamista.
On kiva hieno eläin. En pelkää sutta, mutta jos tulisi vastaan, kyllä olisi aika pelottavaa.
On todella koiran näköinen eläin, niitä pitäisi suojella ja kasvattaa enemmän, koska pitää olla petoja.
Ovat yksi maailman vastenmielisimpiä elukoita, vaikka susia olisi Suomessa vain yksi kappale, olisi se mielestäni liikaa.
Susi ei minua muuten haittaa, mutta säälin koiran omistajaa jolta se on vienyt koiran.
Sudella on pelottavat hampaat ja kun se ulvoo niin vapisuttaa.
Susi on luonnon kanssa yhtä ja on ollut aika pitkään ja se on hyvä että meillä on susia.
No se on ylimääräinen eläin, mutta on se ihan siistin näköinen.*

Susi näyttää todella herättävän tunteita lapsissa. Oppilaiden sudesta ilmaisema tunteiden kirjo on laaja, mutta myös ristiriitainen. Sutta kuvailtiin rumaksi, kauniiksi, inhottavaksi, ihanaksi, isoksi, pieneksi jne. Mielipidettä neljästä suurpedosta kysyttäessä, kirjoitettiin sudesta eniten ja useimmiten. Sudesta mainittiin useassa vastauksessa ainakin sen vaarallisuus koiralle ja karjalle ja usein esiintyi myös käsitys, että susi voi hyökätä ihmisen kimppuun. Moni oppilas ilmaisi pelkäävänsä sutta, mutta pitävänsä sitä silti ihanana, vaikkakin vaarallisena. Sutta ei mielletty vastauksissa kovin harvinaiseksi.

Karhu

*En ole nähnyt luonnossa, mutta olen lukenut ja kuullut pelottavia juttuja, niin pelkään niitä. On pennut minusta ihan söpöjä.
En silleen pelkää, koska suuttuu vain jos tekee sille jotain tai sillä on poikaset.
Erittäin iso eläin, joka syö mitä vain.
Olisin varmasti peloissani jos tämä tulisi vastaan. Ihana se silti on.
Ihmissyöjä, suuri ja vahva.
Karhuja saisi olla enemmän kun ei ole koskaan luonnossa nähnyt ja ne on liian*

*herkkiä. Olishan se kiva päästä joskus ampumaan karhu.
Isoja väärinymmärrettyjä ja ne pelkäävät ihmistä.
Karhu ei minusta vahingoita ihmisiä kuin puolustaakseen. Karhu ei tapa tahallaan ja se tappaa syödäkseen. Karhut puolustavat itseään. Kun karhulla on pennut niitä kannattaa vältellä.
Läski elukka, joka kävelee metsässä.
On kyllä aika pelottava jos tulisi vastaan metsässä, mutta en muuten pelkää kävellä metsässä.
Ovat mukavia metsän kuninkaita, mutta ovat vaarallisia.*

Karhun vaarallisuus ja pelottavuus tulee vastauksissa näkyväksi, mutta karhun esiintymistiheyteen ei oteta kantaa kuin parissa vastauksessa. Hyvin monet oppilaat kuvaavat karhua karvaiseksi palleroksi, mutta silti vaaralliseksi. Suurinta osaa vastauksista leimaakin juuri karhun vaaralliseksi kokeminen eikä sitä mielellään haluttaisi kohdata metsässä. Monien oppilaiden vastauksissa tuntuu karhu saavan ymmärtämystä ja muutamassa vastauksessa sitä sanotaan metsän kuninkaaksi. Karhun elintavoista, kuten talviuneen vaipumisesta ja ravinnosta, tietävät monet oppilaat kertoa. Vastauksista päätellen tunnetaan karhu kohtalaisen hyvin.

Ilves

*Ei hyökkää ihmisen kimppuun, siksi ei pelottava.
Aivan liian vähän. Ihminen ei pelkää ihmistä niin paljon kuin ilvekset itse.
Ei elä laumoissa.
Ei koin pelottava, en tiedä miksi.
En ole nähnyt luonnossa enkä ole tutustunut mutta se näyttää aika kiltiltä, vaikka se saattaa ollakin aika pelottava.
Hyökkää aina ylhäältä eli puusta.
Ilveksiä on liian vähä täälläpäin. Ne ovat ihanan näköisiä ja pidän niistä, koska ne ovat kissaeläimiä ja ainoita isoja ja villejä keskisuomessa.
Ilves ei ole minusta vaarallinen. Olen nähnyt ilveksen meidän pellolla.
Mukavan tuntuinen, koska ei tapa ihmisiä.
On ihan söpö eläin muuten paitsi terävät hampaat.
On ihan urpon näköinen, koska sil on ne pilkut.
On nopeampi kuin susi ja sillä on karvainen turkki.
Sekin on uhanalainen, mutta sitä salametsästetään.
Söpö, käy sääliksi jänisparkoja.*

Useissa vastauksissa mielletään ilves ihanaksi kissaeläimeksi, eikä kovin moni oppilaista miellä sitä pelottavaksi eikä vaaralliseksi, vaikka ilvestä hieman pelkäisikin. Oppilaiden vastauksista päätellen ilves oli selvästi suosituin suurpeto ja sitä pidettiin melko harvinaisena. Ilvekseen ei suhtauduttu negatiivisesti, vaikka se olisikin vierailut aivan kotipiirissä.

Ahma

*Ahmaa olen luullut majavan näköiseksi.
Ahma on ihan ylimääräinen.
Ahmoja ei ole täälläpäin, joten en tiedä niistä paljon mitään
Ahmaa en pelkää, mutta kyllä poistuisin takavasemmalle jos se alkaisi lähestyä ei-
niin-kiivat ajatukset mielessään.
Ahmasta en tiedä mitään.
Ahmasta en ymmärrä mitään.
Ahma on läski ja hidas.
Ahmat ovat kuolemassa.
Ahmoja on liian vähän.
Ahmoja on tarpeeksi.
Eivät tapa tahallaan vaan syödäkseen. Ne vaan elää elämänsä.
En haluaisi että ahmoja olisi, koska ne ovat vaarallisia.
En oikein tiedä, kuulemma peto.
En ole ihan varma minkälainen se on, mutta minusta ne ovat ihan tavallisia.
En ole varma onko uhanalainen, olen kuullut että se metsästä paljon ja siitä ei
pidetä. En ole varma. En pidä ahmasta.
En pelkää. Niitäkin voisi olla vähän enemmän metsissä.
Erämaan kulkuri, joka ei piittaa pennuistaan.
Pieni kovaniskainen haaskansyöjä
Voi olla riesa poromiehelle.
Vaikka ne tappavat poroja, niin poroja on kuitenkin mistä tappaa. En hyväksy niiden
tappamista.*

Oppilaat eivät tunteneet ahmaa hyvin ja siitä kirjoitettiin vähiten ja harvemmin kuin muista suurpedoista. Ahmaa ei oikein pelätty, mutta sitä ei silti pidetty kovin miellyttävänäkään. Hyvin monet oppilaat vastasivat, että ahma on harvinainen, eikä sitä oltu tavattu metsässä. Tiedon puute leimasi useimpien vastaajien ahmasuhteita. Usean oppilaan vastauksissa tiedettiin ahman saalistaneen poroja.

”Tytöt pitävät hevosista enemmän kuin pojat.”

5. POHDINTA

Vastasyntyneellä lapsella ei ole mielipidettä sudesta eikä pedoista, vaan asenteet ja mielipiteet niistä syntyvät vähitellen yksilönkehityksen edetessä oppimisen myötä vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. Nyt tutkituista 4-6 -luokkien oppilaista lähes jokaisella on mielipide tai asenne sutta ja petoja kohtaan, vaikka he eivät petoja olisi koskaan nähneet. Tutkituista vain noin kolme prosenttia jätti kysyttäessä kertomatta mielipiteensä sudesta. Petoasenteiden synnylle on tutkitun tiedon mukaan erittäin merkittävää, mistä ja missä muodossa oppilas saa tietonsa pedoista ja miten ympäristö oppilaan omaksumiin asenteisiin suhtautuu. Kappaleessa 2.2 selostettu Muris ym. (2003) tutkimus osoittaa tarinoiden ja kertomusten voiman asenteiden synnyssä (kertomus liitteessä 1). Negatiivinen informaatio tarinan muodossa lisäsi pelkoa petoja kohtaan merkittävästi ja positiivinen informaatio puolestaan vähensi petopelkoja. Eri petotietolähteiden osuuden vaikutus lapsen petosuhteisiin on mielenkiintoinen kysymys. Käytännössä oppilas saa tietoa pedoista koulusta, kotoa, mediasta ja lähipiirin ihmisiltä. Valitettavasti tämä tutkimus ei pystynyt osoittamaan, mikä osuus medially ja erityisesti lehdistöllä on lasten susi- ja petoasenteisiin. Lapset viettävät tv:n ääressä runsaasti aikaa ja osa oppilaista lukee sanomalehtiä, joten on luonnollista, että medially on vaikutusta lasten luonto- ja petosuhteisiin. Lehdistön osuuden selvittäminen jää myöhemmän tutkimuksen tehtäväksi.

Ekosysteemien toiminnan aiempaa syvällisempi ymmärtäminen ja myönteiset luontosuhteet ovat tulevaisuuden vakavien ympäristöongelmien ratkaisemisen edellytys. Siksi oli ilahduttavaa havaita, että tutkimukseen osallistuneiden oppilaiden kiinnostus eläimiä ja luontoa kohtaan oli huomattavan suurta. Tuntuu loogiselta ajatella, että luonto- ja eläinkiinnostuneisuus kääntyy aikanaan positiivisiksi poliittisiksi teoiksi suhteessa luontoon. Uhanalaisten eläinten kannalta tämä on elintärkeää, sillä ihmisen toiminnan laajuus on saavuttanut tason, jossa joidenkin lajien, kuten Suomessa suurpetojen ja erityisesti suden, olemassaolo on riippuvainen ihmisten poliittisista päätöksistä. Positiivinen luontoon suhtautuminen on muodostunut avaintekijäksi tulevaisuuden ongelmien ratkaisemisessa, jos maailma halutaan pitää asuttavana sen kaikille eliömuodoille. Valitettavasti

vallitsevat poliittiset ja taloudelliset käytännöt luontosuhteissamme ovat johtamassa vararikkoon, sillä nykyinen luonnonvarojen kulutus ei ole enää tuoton hyödyntämistä, vaan aivan selkeästi puuttumista itse pääomaan, ei korkoihin.

Suurin osa tutkimuksessa mukana olleista lapsista suhtautuu luontoon kiinnostuneesti. Susisuhteissa tämä näkyy siten, että enemmistö vastaajista suhtautuu suteen myönteisesti, jos suhtautumisen mittarina käytetään oppilaan eläimestä kokemaa miellyttävyyttä, vaarallisuutta ja pelkoa sekä eläimen esiintymistiheyttä. Tutkimuksen tulokset antavat luotettavan kuvan 4–6 - luokkalaisten petosuhteista. Tutkittavia oli yhteensä 386 oppilasta maan kaikkien peruskoulujen yhteenlasketun oppilasmäärän ollessa tutkimusentekoaikana ko. luokilla noin 260 000. Pääkaupunkiseudulta ei vastauksia saatu, mutta muista etelän suurista kaupungeista niitä tuli riittävästi, jotta kaupunki/maaseutu -asenteita petojen suhteen voidaan arvioida ja vertailla luotettavasti. Oulun- ja Lapin läänien osalta tutkimuksen tuloksia ei voida yleistää läänikohtaisiksi, koska vastauksia mainituista lääneistä saatiin liian vähän. Kummankin läänin vastausten määrä on asukaslukuun nähden kuitenkin suhteellisesti oikea, sillä tutkimuksen vastauksista Oulun läänin osuus oli noin 9 % ja Lapin läänin noin 5 %, mitkä prosenttiosuudet vastaavat läänien osuuksia koko maan väestöstä. Jotta kummastakin läänistä saataisiin yleistettävissä oleva tulos, pitäisi kysymykset lähettää kummassakin läänissä useaan kouluun läänien eri osiin. Tässä tutkimuksessa tämä ei onnistunut, sillä kaikki koulut eivät osallistuneet tutkimukseen, vaikka lomakkeet lähetettiin useaan kouluun.

Oppilailta kysyttiin heidän henkilökohtaista mielipidettä suurpedoista erillisellä kysymyksellä. Tulokset mielipiteistä ovat suuntaa antavia, mutta eivät kovin luotettavia, koska sanallisia vastauksia oli erittäin vaikea tulkita positiivisuuden ja negatiivisuuden suhteen ja tutkijan omat asenteet ja mielipiteet voivat vaikuttaa vastauksien tulkintaan. Vastauksista saa kuitenkin hyvän käsityksen oppilaiden suurpetoajatuksista. Mitään varsinaista laajaa susi- tai petovihaa ei tutkimuksessa tullut ilmi. Ainoastaan parin oppilaan vastaukset voidaan tulkita jonkinlaiseksi vihaksi tai ”rasismiksi” suhteessa suteen. Tällaisessa vastauksessa oppilas saattoi vaatia Suomea susivapaaksi tai ilmoitti että ”susilla ei tie mittää”. Näitä paria poikkeusta lukuun ottamatta oppilaiden kirjalliset vastaukset olivat asiallisia, hyvin perusteltuja ja punnittuja.

Julkisessa keskustelussa on monesti tullut esiin ajatus, että maaseudulla oppilaat pelkäisivät sutta enemmän ja suhtautuisivat siihen kielteisemmin kuin kaupungissa. Tämän tutkimuksen mukaan näin ei ole, sillä yli 80 000 asukkaan taajamissa asuvat lapset pelkäävät sutta merkittävästi enemmän kuin haja-asutusalueiksi katsottavien alueiden lapset (taulukko 5). Suurissa kaupungeissa sutta pidetään vaarallisempänä ja pelottavampana kuin maalla, ja harvaanasutuilla alueilla sitä pidetään myös miellyttävämpänä kuin keskustan tiheillä alueilla. Maalla (harvaanasutuilla alueilla) ollaan useammin kuin kaupungissa sitä mieltä, että susia on liian vähän. Toisaalta, kun verrataan 80 000 asukkaan kuntia ja alle 10 000 asukkaan kuntien tiheän asutuksen alueita, pidetään pienissä kunnissa susia suuria kuntia useammin vähemmän miellyttävinä ja kantoja liian suurina. Tämä tulos on osittain ristiriidassa Lumiaron (1997) tutkimuksen kanssa, joka tosin oli suunnattu yli 15-vuotiaille. Lumiaron mukaan aikuisväestön suhtautuminen suteen oli haja-asutusalueilla kielteisempää kuin suurissa kaupungeissa. Lumiaron tutkimus tukee tämän tutkimuksen tuloksia tarkasteltaessa 13-vuotiaiden susipelkoja. Lumiaron mukaan suomalaisista noin kolmannes pelkää sutta; määrä on lähes sama kuin 13-vuotiaiden susipelkoprosentti tässä tutkimuksessa.

Tämän tutkimuksen tuloksien suora vertaaminen aiempaan tutkimukseen ei ole mahdollista, koska sitä ei ole. Kuitenkin tutkimustulokset tukevat joitakin aiempien asenne- ja pelkotutkimusten tuloksia, jotka sivuavat tämän tutkimuksen aihetta. Tauriainen (1999) havaitsi, ettei luonnossa liikkumisen määrällä ole vaikutusta lasten tuntemiin luontopelkoihin. Tätä havaintoa tukee osittain tämän tutkimuksen tulos, jonka mukaan oppilaiden ilmoittamalla luontoharrastuksella ei ollut vaikutusta heidän pelkoonsa esim. sutta kohtaan. Bjerke ym. (1998) havaitsi tutkimuksessaan, että nuorimmat hänen tutkimistaan lapsista pitivät eläimistä yleensä ottaen enemmän kuin vanhimmat oppilaat. (Bjerke ym. tutkivat 9-15 -vuotiaita norjalaisia lapsia). Näin on myös tämän tutkimuksen mukaan. Edelleen Bjerke ym. havaitsi, että pojat pitivät petoja miellyttävimpinä ja suhtautuivat petoihin positiivisemmin kuin tytöt. Tämän tutkimuksen tulokset tukevat Bjerken ym. havaintoa.

Tämän tutkimuksen heikkoutena voidaan pitää sitä, että pääkaupunkiseudulta ei saatu vastauksia odotusten mukaisesti, mikä voi vääristää tutkimuksen tuloksia.

Toisaalta tutkimuksessa oli mukana suurten kaupunkien oppilaita ja tuloksia on mahdollista vertailla suurten ja pienten kaupunkien suhteen, mutta ilman pääkaupunkiseudun osuutta. Toisena heikkoutena voidaan pitää sitä, että vastaajina oli haja-asutusalueiden asukkaita suhteellisesti ottaen liikaa, mikä voi myös osaltaan vääristää tuloksia silloin, kun niitä tarkastellaan kokonaisuutena.

Jatkotutkimuksen selvitettäväksi jäi pääkaupunkiseudun ja toisaalta Tunturilapin lasten susisuhteiden tutkiminen sekä muiden kuin nyt tutkittujen luokkien petosuhteet. Jatkotutkimuksen tehtäväksi jäi myös opettajien peto- ja susisuhtautumisen selvittäminen. Mielenkiintoista olisi myös tietää, mikä lehtien ja muun median osuus peto- ja susiasenteiden muodostumiselle on.

Kotka.

LÄHTEET

Berne, E. 1988. What do you say after you say hello? The psychology of human destiny. New York: Grove Press.

Bettelheim, B. 1987. Satujen lumous. Juva: WSOY.

Bisi, J. & Kurki, S. 2005. Susipuhetta Suomessa. Maakunnalliset ja kansalliset odotukset ja tavoitteet susikannan hoidossa. Julkaisuja 3. Seinäjoki: Helsingin yliopiston Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskus.

Bixler, A. D., Floyd, M. F., & Hammit, W. E. 1995. Feared stimuli are expected in specific situations: The use of situationalism and fear expectancy in a self report measurement of fears. *Journal of Clinical Psychology*, 51 (4), 544-547.

Bjerke, T., Ödegårdstuen, T. S., Kaltenborn, B. P. 1998. Attitudes toward animals among Norwegian children and adolescents: Species preferences. Eastern Norway Research Institute, Lillehammer, Norway.

Bowlby, J. 1978b. Attachment and loss; vol 2. Separation, anxiety and anger. London: Penguin Books.

Davey, G. C. L., Foster, L., & Mayhew, G. (1993). Familial resemblances in disgust sensitivity and animal phobias. *Behaviour Research and Therapy*, 31 (1), 41-50.

Fröjd, K.-J. 2005. Peruskoululaisten suhtautuminen suteen.
<http://www.kolumbus.fi/karl-johan.frojd/>

Graham, J., & Gaffan E. A. 1997. Fear of water in children and adults: Etiology and familiar effects. *Behaviour Research and Therapy*, 35 (2), 91-108.

- Hirsjärvi, S. (1982) Ihmiskäsitys kasvatusajattelussa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston kasvatustieteen laitos. ISBN: 951-678-802-5
- Järviluoma, A. 1999. Kasvatustieteen pro gradu -tutkimus. Lapsen pelot 6- ja 8-vuotiaana. Jyväskylän Yliopisto. Kasvatustieteen laitos, yhteistyössä Chydenius-instituutin kanssa. <http://selene.lib.jyu.fi:8080/gradu/g/1752.pdf>
- Keltinkangas-Järvinen, L. 1985. Aggressiivinen lapsi. Keuruu: Otava.
- Keltinkangas-Järvinen, L. 2004. Temperementti, ihmisen yksilöllisyys. Juva: WOY.
- King, N. J., Clowes-Hollins, V., & Ollendick, T. H. 1997. The etiology of childhood dog phobia. Behaviour Research and Therapy, 35 (1), 77.
- Kirmanen, T. 2000. Lapsi ja pelko. Sosiaalipsykologinen tutkimus 5-6-vuotiaiden lasten peloista ja pelon hallinnasta. Kuopion Yliopiston julkaisuja. <http://www.uku.fi/tutkimus/vaitokset/2000/tkirmane.pdf>
- Linna, H. 1999. Lukuonni. Kirjallisuuden opetus ala-asteella. Porvoo: WSOY.
- Lumiaro, R. 1997. Onko sudella olemassaolon mahdollisuutta Suomessa, ihmisten suhtautuminen suteen. Luonto-Liiton julkaisuja 1/1997.
- Lumiaro, R. 2007. Asiallisen tiedon merkitys susipeloissa. <http://www.suupedot.fi>.
- Lummelahti, L. 1995. Lapsikeskeinen esiopetus. Hämeenlinna: Karisto.
- Muris, P., Bodden, D., Merkelbach, H., Ollendick, T.H., King, N. 2003. Fear of the beast: a prospective study on the effects of negative information on childhood fear. Behaviour Research and Therapy 41 (2003) 195-208.

- Muris, P., Steerneman, P., Merkelbach, H. & Meesters C. 1996. The role of parental fearfulness and modelling in children's fear. *Behaviour Research and Therapy*, 34 (3), 265-268.
- Ollendick, T. H. 1983. Reliability and validity on the Revised Fear Survey Schedule for Children (FSSC-R). *Behaviour Research and Therapy*, 21, 685-692.
- Opetushallitus. Suomen peruskoulut. 2007. (www.edu.fi/koulut/alaasteet)
- Paavola, J. 2005. Julkaisussa *Susipelko. Ihmisiin kohdistuneita suden hyökkäyksiä ja susipelkotilanteesta Suomessa nyt. SLL:N Keski-Suomen piiri ry.*
- Palviainen, S. 2000. *Suurpedot Pohjois-Karjalassa. Pohjoiskarjalaisten luonnonkäyttäjien kokemuksia sudesta.* Joensuu: Pohjois-Karjalan liitto, julkaisu 51.
- Paronen, O. 2001. Ulkoilun hyvinvointikokemukset ja esteet. Teoksessa T. Sievänen (toim.), *Luonnon virkistyskäyttö 2000* (s. 100–111). Vantaan tutkimuskeskus. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja, 802.
- Pouta, E., & Sievänen, T. 2001. Luonnon virkistyskäytön kysyntätutkimuksen tulokset. Kuinka suomalaiset ulkoilevat? Teoksessa T. Sievänen (toim.), *Luonnon virkistyskäyttö 2000* (s. 32–68). Vantaan tutkimuskeskus. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja, 802.
- Pulliainen, E. & Rautiainen, L 1999. *Suurpetomme. Karhu, susi, ilves, ahma. Bear, wolf, wolverine, lynx in Northern Europe.* Kajaani:Arcticmedia.
- Pulliainen, E. 1974. *Suomen suurpedot.* Helsinki: Kustannus Oy Tammi.
- Pulliainen, E. 1985. Susi. Teoksessa: *Suomen eläimet. Nisäkkäät.* ss. 188–195. Espoo: Weilin-Göös.

Pulliainen, E. 1984. Petoja ja ihmisiä. Helsinki: Kustannus Oy Tammi.

Pulliainen, E. 1974. Suomen suurpedot. Helsinki: Kustannus Oy Tammi.

Pynnönen, M-L. 1998. Lähtökohtia äidinkielen oppimiseen. Tampereen yliopiston opettajankoulutuslaitoksen opetusmonisteita. Tampere: Tampereen yliopiston jäljennepalvelu.

Ratamäki, O. 2001. Pelkäätkö karhua, vihaatko sutta? Tutkimus suomalaistensuurpetokeskustelusta ja pohjoiskarjalaisten metsästäjien suhtautumisesta karhuun ja suteen. Pro gradu -tutkielma, Joensuun yliopisto, sosiologian laitos.

Rauste- von Wright, M., von Wright, J. 1994. Oppiminen ja koulutus. Juva: WSOY.

Skogen, K. 2001. Who`s Afraid of the Big, Bad Wolf? Young People`s Responses to the Conflicts Over Large Carnivores in Eastern Noeway. Rural Sosiology 66(2) 2001. Oslo: Norwegian Social Research.

Spectrum tietokeskus 1981. Porvoo: WSOY.

Taloustutkimus Oy. 2004. Suomalaisten suhtautuminen metsästyksen.
Metsästäjain Keskusjärjestö.

Taloustutkimus Oy. 2001. Omnibustutkimuksen lasten ja nuorten metsäbarometri.
Lehdistötiedote.

Tauriainen, A.-B., 2001. Lukiolaisten luontopelot. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto, Psykologian laitos.
<http://selene.lib.jyu.fi:8080/gradu/g/abtauria.pdf>

- Teperi, J. 1977. Sudet Suomen rintamaiden ihmisten uhkana 1800-luvulla.
Historiallisia tutkimuksia 101. Helsinki: Suomen historiallinen seura.
- Toskala, A. 1982. Pelot. Neuroottinen ahdistuneisuus – mitä se on ja miten siitä voi päästä. Juva: WSOY
- Wahlström, R. 1996. Suvaitsevaisuuteen kasvattaminen. Erilaisuus on rikkautta.
Juva: WSOY.
- Opetus 2000. Juva: WSOY.
- Viitala, J. 2003. Inhimillinen eläin, eläimellinen ihminen. Jyväskylä: Gummerus.
- Vikström, S. 2000. Suurpetoasenteet poronhoitoalueen eteläpuolisessa Suomessa vuonna 1999. pro gradu -tutkielma, Oulun yliopisto, Maantieteen laitos
- Webb, K., & Davey, G. C. L., 1992. Disgust sensitivity and fear of animals: Effect of exposure to violent or revulsive material. *Anxiety, Stress, and coping*, 5 (4), 329-335.
- Maailman tila 2005. Worldwatch-instituutin julkaisuja. Helsinki: Gaudeamus.

Lainaus Muris ym. (2003) tutkimuksesta positiivisen tai negatiivisen tiedon vaikutuksesta lasten lapsuusaajan petopelkoon: "Fear of the beast: a prospective study on the effects of negative information on childhood fear."

The positive information story about the beast ran as follows:

"This animal, called 'the beast', was recently discovered in a rain forest in South-America by a young boy who was playing with his friends in the forest. At a certain point, the boy couldn't find his friends anymore. They were gone and he was all alone. He was lost and had no clue about where to go. He called for help but nobody could hear him. He sat down on the ground and started to cry. Suddenly, the boy felt a wet tongue licking his hands. He looked up and saw a strange animal. The animal looked at him and pushed its nose gently in his belly. The boy stood up. The animal went behind the boy and started to push its nose in the boy's back. It was as if the animal tried to show him the way. Initially, the boy didn't get it. But the animal continued to push the boy in the back. Finally, the boy understood what the animal was up to and he started to walk. The animal walked along and kept pushing the boy in the right direction. After several hours, the boy heard the voices of his friends calling for him. The animal had brought him back to his friends by pushing him with its nose. The boy gently stroke the animal and thanked it. The animal jumped up against him and licked his face. Then, the animal walked away. The boy and the animal still meet each other in the rain forest every day".

The negative information story ran as follows:

"This animal, called 'the beast', was recently discovered in a rain forest in South-America. The animal appears to be very dangerous and violent as it recently attacked a young boy. The boy and his friends were playing in the rain forest. Suddenly, they heard a loud and scary sound and then saw a strange animal hiding in the bushes. Suddenly, this animal came out of the bushes towards them. The boy and his friends started to run as fast as they could but the animal was faster. The animal jumped on the boy who fell on the ground. The animal pushed its nose in the boy's belly and licked the skin with its tongue. There was blue poison on the animal's tongue and the boy felt a

burning pain on his skin. The boy screamed, but the animal wasn't finished yet: it bit the boy's leg with its sharp teeth. The boy was bleeding severely. Fortunately, the police came and the animal ran off. The boy was brought to the hospital. The doctor gave the boy some medicine against the poison and operated on the boy's leg. It took quite some time before the boy recovered completely, but his skin still looks very scary".

After presentation of the story, children completed the FBQ and the modified FSSC for a second time. One week later, the experimenter visited the schools again to carry out the individual follow-up assessment of FBQ and modified FSSC.

For children aged 7–12 years, the procedure was run in class sessions by the same experimenter who carried out the assessment in the younger children. Children first completed the trait anxiety scale of the STAIC, the CASI, the BIS, the FBQ, and the modified FSSC. Next, all children in one class listened either to the positive or the negative information story. Directly after the presentation of the story, children completed the FBQ and modified FSSC again. One week later, classes were revisited to obtain the follow-up assessment of FBQ and modified FSSC.

When the last class of a school was tested, the experimenter visited all classes for the last time to debrief the children and to explicitly state that the stories were just invented for the purpose of the study.

Hyvä vastaanottaja

LIITE 2

Tutkimus

Teen tutkimusta 4-6 -luokkalaisten peruskoululaisten suhtautumisesta suteen.

Tarkoitukseni on selvittää mitä tietoja, mielikuvia, tunteita tai asenteita tutkittavilla sudesta on. Tutkimus on osa luokanopettajan koulutusohjelman kasvatustieteen syventäviä opintoja.

Vastausohjeita

Tutkimuksen kannalta olisi hyvä, ettei oppilaille mainittaisi sanaa susi tai pelko, kyselyn alussa. Sanat voivat herättää epätoivottuja ennakoasenteita tai mielikuvia. Kysyttäessä tutkimuksesta voi opettaja kertoa, että lomakkeessa kysellään oppilaan mielipiteitä monista eri eläimistä. Oppilaiden antamat tiedot ovat luottamuksellisia. Nimeä ei tarvita.

Kysymyksiin tulisi vastata koko luokka kerrallaan ja samaan aikaan, yhdessä tilassa. Tämä järjestely siksi, että välttyttäisiin tahattomalta valikoitumiselta.

Joissakin kysymyksissä voi tulla hämmennystä (kysymys no 4, 7 ja 8). Vanhemmat saattavat asua erillään, huoltaja voi olla eri henkilö kuin vanhempi jne. Näissä tapauksissa ratkaisee se, kuka/keitä kotona asuu ("kasvattaja"). Käsitteet ammatti ja koulutus ovat myös ongelmallisia. Olisi kuitenkin hyvä että oppilas vastaisi näihin

(7 ja 8) kysymyksiin. Ellei koulutusta tiedä, voi jättää vastaamatta ao. kohtaan

Taululle kannattaa myös kirjoittaa asuinkunnan nimi ja asuinlääni, sekä asukasluku, että asukastiheys. Koulumatkan pituuden voisi myös ennakoida ennen vastaamista.

Testiryhmä käytti aikaa 10 – 20 minuuttia vastaamiseen.

Kiitos vastaamisesta.

Jyväskylässä, 28.4.2006

Karl-Johan Fröjd

Mesikämmen 11 B 7

40400 Jyväskylä

P. 0400 35 888 5

OHJEITA OPETTAJALLE

LIITE 3

Hei! Kiitos, että osallistut luokkasi kanssa kyselyyn!

Testasin kysymyksiä 5-luokalla. Esille nousi muutamia asioita, joista saattaa olla hyötyä vastaamistilanteessa:

TAULULLE kannatta kirjoittaa kunnan/kaupungin nimi ja asukasluku (kysymykset 5 ja 6).

Myös asukastiheys kannattaa käydä yhdessä läpi ennen vastaamista. Kunta ja kaupunki -käsitteet hämäsivät muutamia oppilaita.

Käsitteet AMMATTI ja KOULUTUS ovat vaikeita.

Ennen vastaamista voidaan käydä nämä asiat läpi. Suurin osa testiryhmän oppilaista osasi kertoa mitä vanhemmat tekevät (ammatti), mutta koulutus – käsite oli liian vaikea. Jos oppilas ei osaa kertoa vanhempiansa koulutusta, on parasta jättää kohta tyhjäksi. (Kysymykset 7 ja 8).

Vastaamiseen meni testiryhmältä aikaa 10 – 20 minuuttia. Kysymysten loppupuolella on osio, johon nopeimmat voivat piirtää vapaa-aiheen. Kauan vastaavat eivät näin häiriinny, jos nopeimmat piirtävät.

Palautuskuoreen voitte laittaa myös tyhjät paperit. Saatan tarvita niitä myöhemmin. Toivon, että palautatte vastaukset mahdollisimman pian.

Aion tehdä kesällä tutkimuksen loppuun. Jos lomakkeet viipyvät viikkoja, siirtyy tutkimuksen valmistuminen ensi syksyyn.

Tutkimustuloksista kerron mielelläni. Sähköpostiosoitteeni on saatekirjeessä. Voin lähettää koululenne tiivistelmän tuloksista.

Aurinkoisia kesäpäiviä!

KYSYMYSLOMAKE

LIITE 4

Ole hyvä ja vastaa rauhassa KAIKKIIN seuraaviin kysymyksiin.

ELLET OSAA vastata johonkin kysymykseen, KYSY opettajaltasi neuvoa.

Kaikkiin kysymyksiin EI OLE OIKEITA TAI VÄÄRIÄ vastauksia.

Haluan tietää sinun OMAN MIELIPITEESI. Käytä LYIJYKYNÄÄ ja KUMIA.

Älä laita nimeäsi paperiin.

1. 1. Rastita oikea vaihtoehto. Olen

tyttö

poika

2. Rastita oikea vaihtoehto. Olen

8 vuotta

9 vuotta

10 vuotta

11 vuotta

12 vuotta

13 vuotta

3. Luokkatasoni:

4lk

5lk

6lk

4. Asuinkuntani ja asuinlääneni.

kunta:

lääni:

5. Rastita mielestäsi oikeat vaihtoehdot. Ellet tiedä, kysy opettajalta. Asun

kaupungissa tai kunnassa (yli 80 000 asukasta)

kaupungissa tai kunnassa (n. 30 000 – 80 000 asukasta)

kaupungissa tai kunnassa (n. 10 000 - 30 000 asukasta)

kaupungissa tai kunnassa (alle 10 000 asukasta)

6. Asuinympäristöni on

keskustassa, tiheään asuttu

keskustan ulkopuolella, tiheään asuttu

keskustan ulkopuolella, harvaan asuttu

7. Mitä vanhempasi tekevät elääkseen? Esim. siivooja, johtaja jne.

Isä _____ Äiti _____

8. Jos tiedät vanhempiesi koulutuksen, kirjoita viivalle. Esim. insinööri, merkonomi, maisteri, lehtori jne.

Isä _____ Äiti _____

9. Rastita mitä seuraavista eläimistä asuu kotonasi:

koira

kissa

hevonen

poni

lammas

sika

kana

lehmä

muu eläin, mikä? _____

10. Rastita mielestäsi oikeat vaihtoehdot ja kirjoita viivalle. Huomaa että vaihtoehtoja voi olla useita. Harrastan seuraavia asioita:

metsässä liikkumista (lenkkeily, suunnistus, luonnon seuraaminen jne.)

marjastusta ja/tai sienestystä

kalastusta

partiossa olemista

luontokerhossa toimimista

muu harrastus, mikä? _____

11. Rastita mielestäsi oikea vaihtoehto.

Onko asuinkuntani alueella tehty susihavaintoja (= susia tai suden jälkiä) viime aikoina?

on tehty susihavaintoja

ei ole tehty susihavaintoja

en osaa sanoa

12. Rastita mielestäsi oikea vaihtoehto. Onko susi tappanut tai vahingoittanut asuinkuntani tai naapurikuntani alueella koiria tai muita KOTIELÄIMIÄ viime aikoina?

on

ei ole

en osaa sanoa

13. Rastita mielestäsi oikeat vaihtoehdot ja kirjoita viivalle. (Tässäkin voi vastauksessa olla useita rukseja). Olen saanut tietoa tai kuullut susista:

opettajalta

kotoa

lehdistä, lehtien nimet: _____

televisiosta

kirjoista,

kirjojen

nimet

kavereilta

muualta, mistä? _____

14. Oletko mielestäsi saanut riittävästi tietoa sudesta.

Olen saanut riittävästi tietoa sudesta

En ole saanut riittävästi tietoa sudesta

Haluaisin saada lisää tietoa sudesta

En haluaisi saada lisää tietoa sudesta

15. Rastita mielestäsi oikeat vaihtoehdot ja kirjoita viivalle. Vaihtoehtoja voi olla useita. Kuljen koulumatkani:

kävellen

pyörällä

bussilla

taksilla

muu, miten? _____

16. Arvioi koulumatkasi pituus rastittamalla mielestäsi oikea vaihtoehto.

Jos et tiedä, kysy opettajaltasi.

Koulumatkani on:

yli 5 km. Kuinka monta kilometriä? _____

alle 5 km. Kuinka monta kilometriä? _____

17. Rastita mielestäsi oikeat vaihtoehdot ja kirjoita viivalle.

Olen nähnyt elävän suden (muualla kuin televisiossa tai elokuvissa):

eläintarhassa

vapaana luonnossa

muualla, missä? _____

en ole koskaan nähnyt sutta

17. Rastita mielestäsi oikea vaihtoehto seuraavasta väittämistä .

Luonto ja eläimet kiinnostavat minua:

erittäin paljon melko paljon jonkin verran melko vähän erittäin vähän

18. Arvioi seuraavien eläinten vaarallisuutta IHMISELLE Suomessa:

Rastita mielestäsi oikea vaihtoehto ruudukkoon.

eläin erittäin melko jonkin verran ei ole en osaa
vaarallinen vaarallinen vaarallinen vaarallinen vaarallinen sanoa

hirvi					
ilves					
hevonen					
ahma					
karhu					
kotka					
naurulokki					
sisilisko					
susi					
sika					
koira					

19. Yritä arvioida onko ruudukossa olevia eläimiä Suomessa liian vähän vai liian paljon. Rastita mielestäsi oikea vaihtoehto. Ei haittaa vaikkot tietäisi eläinten lukumäärää. Onko taulukon eläimiä mielestäsi:

	aivan liian paljon	melko paljon	sopivan paljon	liian vähän	en osaa sanoa
hirvi					
ilves					
hevonen					
ahma					
karhu					
kotka					
naurulokki					
sisilisko					
susi					
sika					
koira					

20. Yritä arvioida miten suhtaudut seuraaviin eläimiin.

Rastita mielestäsi oikea vaihtoehto:

	erittäin miellyttävä	melko miellyttävä	melko epä- miellyttävä	erittäin epä- miellyttävä	en osaa sanoa
hirvi					
ilves					
hevonen					
ahma					
karhu					
kotka					
naurulokki					
sisilisko					
susi					

sika					
koira					

21. Yritä arvioida pelkäätkö ruudukossa olevia eläimiä. Rastita mielestäsi oikea vaihtoehto

	pelkään	pelkään	pelkään	en pelkää	en osaa
	erittäin	melko	hiukan		sanoa
eläin	paljon	paljon			

hirvi					
ilves					
hevonen					
ahma					
karhu					
kotka					
naurulokki					
sisilisko					
susi					
sika					
koira					

22. Jos pelkäsit jotakin yllä olevista ruudukon eläimistä, yritä kertoa lyhyesti miksi eläintä pelkäsit. Jos kirjoitustila ei riitä, voit kirjoittaa lomakkeen mukana olevalle erilliselle paperille.

Pelkään

koska

23. Kaikki ihmiset pelkäävät joskus jotakin. Pelkäätkö sinä jotakin muuta, kuin edellä mainittuja ruudukossa olevia eläimiä (esim. sota, sairaus jne.)?

Pelkään: _____

_____ koska

24. Kerro vielä lopuksi mielipiteesi metsissämme elävistä suurpedoista? Suurpetoja ovat susi, karhu, ilves ja ahma. Kirjoita viivalle.

Susi _____

Karhu _____

Ilves _____

Ahma

KIITOS KÄRSIVÄLLISYYDESTÄSI!

Lisätila. Voit kirjoittaa tähän paperiin, ellei vastaustila varsinaisessa kyselylomakkeessa riitä. Muista kirjoittaa tekstisi alkuun kysymyksen numero.

Kun olet vastannut kaikkiin kysymyksiin, saat piirtää tälle sivulle mitä haluat, vaikkapa suden.

TAULUKOT

TAULUKKO 1. Vastaajien ikä.

Ikä	Oppilasta	%
9	3	1 %
10	84	21,8%
11	173	44,8 %
12	94	24,1 %
13	32	8,3 %

TAULUKKO 2. Vastaajien luokkataso.

Luokka	Oppilasta	%
3	7	1,8
4	178	46,1
5	136	35,2
6	65	16

TAULUKKO 3. Vastaajat lääneittäin.

Lääni	Oppilasta	%
1. Etelä-Suomi	95	24,6
2. Itä-Suomi	130	33,7
3. Länsi-Suomi	105	27,2
4. Oulu	35	9,1
5. Lappi	21	5,4

TAULUKKO 4. Vastaajien asuinkunnan koko

Asukkaita	oppilaita	%
1. yli 80 000	64	16,6
2. 30 000 – 80 000	37	9,6
3. 10 000 – 30 000	79	20,5
4. alle 10 000	205	53,2

TAULUKKO 5. Vastaajat lääneittäin ja läänin asukasluvun suhteellinen osuus koko maasta.

Lääni	Oppilaita	Vastaajat %	Läänin as.luku	Osuus koko maasta %
Itä-Suomi	130	33,7	578 126	11
Länsi-Suomi	105	27,2	1 862 130	35
Etelä-Suomi	95	24,6	2 145 648	41
Oulu	35	9,1	464 019	8,9
Lappi	21	5,4	185 586	3,5
Ahvenanmaa	-	-	26 849	0,5

Tilastot huhtikuulta 2006, Väestörekisterikeskus.

TAULUKKO 6. Pelon, vaarallisuuden, runsauden ja miellyttävyyden kokeminen suden suhteen eri muuttujien osalta. Luvut likiarvoja prosentteina. N=386.

		1. Pelkää	2. Ei pelkää	3. Miell.	4. Epämiell.	5. Vrl.	6. Vton	7. Paljon	8. Vähän
A	tytöt 44	48	35	55	61	33	29	55	
	pojat 38	58	40	51	67	32	29	67	
	kaik 41	53	38	53	64	32	29	61	
B	keti 39	57	26	61	75	24	38	57	
	keuti 42	52	43	48	66	30	27	62	
	harva 40	53	36	57	56	39	28	61	
C	Etelä 49	45	37	53	64	32	30	64	
	Itäs 41	55	31	62	67	29	38	47	
	Lapp 38	52	53	37	74	26	16	74	
	Länsi 40	55	38	49	66	30	23	69	
	Oulu 24	65	56	38	37	54	21	77	
D	lem 39	54	42	50	62	34	29	61	
	hyel -	-	-	-	-	-	-	-	
	l+h 36	54	40	58	59	39	28	54	
	uslm 40	56	35	58	68	28	30	62	
	ei el 45	50	34	53	66	30	28	65	
	koira 39	56	44	49	65	32	27	62	
eikoi 43	51	33	56	63	32	31	60		
E	erpal 37	60	54	38	44	30	30	62	
	mpal 45	48	35	55	63	33	33	57	
	jkve 39	54	29	60	63	33	27	62	
	mlvä 33	53	28	73	73	27	14	86	
	ervä 62	39	23	62	69	31	39	54	

F	10v 37	56	37	47	57	35	31	56
	11v 47	39	38	55	69	28	30	62
	12v 39	53	29	53	61	37	27	61
	13v 29	68	32	58	63	34	28	69
G	80t> 46	38	47	35	70	25	17	72
	30t> 42	56	38	57	65	32	29	60
	10t> 41	54	42	50	67	28	33	61
	10t< 39	54	33	59	60	36	32	58
H	AMMisä							
	ko 50	50	34	55	72	28		
	ke 38	50	39	48	66	27		
	ma 39	55	40	53	61	34		
	KOUisä							
	ko 45	44	37	55	85	15		
	ke 42	51	32	53	67	30		
	ma 39	55	39	54	63	33		
	AMMäit							
	ko 48	49	38	57	74	24		
	ke 35	58	38	47	66	33		
	ma 46	57	35	60	63	33		
	KOUäit							
	ko 50	47	39	60	74	23		
ke 36	57	38	47	64	33			
ma 43	49	33	61	67	28			
I	shav 31	61	45	53	63	32	39	60
	svah 32	68	29	71	75	25	38	62
	tsusi 36	57	42	51	61	34	28	64
	lsusi 33	58	50	41	64	33	36	58
	eisus 49	45	29	59	70	26	33	53

1. Pelkää 2.Ei pelkää 3. Miell. 4. Epämiell, 5. Vrl. 6.Vtn 7. Paljon 8.Vähän

1=sutta erittäin paljon tai melko paljon pelkäävät.

2=sutta hiukan pelkäävät tai pelkäämättömät.

3=susi erittäin miellyttävä tai melko miellyttävä.

4= susi melko epämiellyttävä tai erittäin epämiellyttävä

5= susien erittäin vaarallinen tai melko vaarallinen.

6=susi jonkin verran vaarallinen tai vaaraton.

7=susia aivan liian paljon tai melko paljon.

8=susia sopivan paljon tai liian vähän.

A= sukupuoli, tytöt/pojat/kaikki

B= asuinympäristö, tiheä/harva (1-3)

C= asuinlääni

D= kotona asuvat eläimet

E= luonnon ja eläinten kiinnostavuus

F= ikä

G= kuntakoko

H= vanhempien ammatti ja koulutus

I= susivahinko/susihavainto/ tarhassusi/
luonnonvar.susi/ ei sutta nähnyt

Lyhennteitä: Vrl = vaarallinen, Vtn = vaarallinen, AMMisä = isän ammatti, AMMäit = äidin ammatti, KOUisä = isän koulutus, KOUäit = äidin koulutus, ko = korkeasti koulutettu, ke = keskiasteen koulutus, ma = perusasteen koulutuksen saanut, (ammatin yhteydessä ko = korkeaa koulutusta vastaava ammatti, ke = keskiasteen koulutusta vastaava ammatti, ma = perusasteen koulutusta vastaava ammatti), svah = susivahingosta tietävä, shav = susihavainnosta tietävä, tsusi = tarhasuden nähnyt, lsusi = luonnonvaraisen suden nähnyt, eisus = ei koskaan sutta nähnyt.

B keskustan tiheä keskustan ulkopuolella, tiheä harvaan asuttu (haja-asutus) vertaa	D lemmikkieläin (lem) hyötyeläin (hyel) usea lemmikkieläin ei eläimiä (ei el) koira ei koira	E luonto ja eläimet kiinnostaa erittäin paljon luonto ja eläimet kiinnostaa melko paljon luonto ja eläimet kiinnostaa jonkin verran luonto ja eläimet kiinnostaa melko vähän luonto ja eläimet kiinnostaa erittäin vähän
H AMMIsä korkea keski matala KOUisä korkea keski matala AMMäit korkea keski matala KOUäit korkea keski matala	I susihavainnoista asuinkunnassa tietävä (shav) susivahingoista asuinkunnassa tietävä (svah) tarhasuden nähnyt (tsusi) luonnonvaraisen suden nähnyt (lsusi) ei ole nähnyt sutta koskaan (eisuus)	

TAULUKKO 7. Vastajien asuinympäristö.

Ympäristö	Oppilasta	%
1. keskustassa, tiheä	55	14,5 %
2. keskustan ulkopuolella, tiheä	193	50,9 %
3. keskustan ulkopuolella, harva	131	34,6 %

TAULUKKO 8. Pelon kokeminen eri eläinten suhteen.

eläin	pelkään erittäin		pelkään melko		pelkään hiukan	en pelkää	eos
	paljon	%	paljon	%			
hirvi	1,1		7,1		33,5	52,8	5,5
ilves	3,7		15,1		36,2	37,8	7,1
hevonen	3,4		1,6		7,9	85,0	2,1
ahma	3,7		9,3		28,6	40,2	18,3
karhu	22,3		27,3		29,7	15,7	5,0
kotka	1,6		9,3		23,4	56,1	9,6
naurulokki	0,8		0,3		3,2	91,3	4,5
sisilisko	0,5		1,3		3,2	93,4	1,6
susi	16,1 (17/15)		24,6 (27/23)		32,3 (32/33)	20,9 (16/26)	6,1
sika	0,0		1,6		3,9	91,8	2,6
koira	1,6		0,3		9,2	88,4	0,5

Suluissa tytöt/pojat, luvut pyöristettyinä. N=386.

TAULUKKO 9. Eri eläinten vaarallisuuden kokeminen .

eläin	erittäin vaarallinen	%	melko vaarallinen	%	jonkin verran vaarallinen	%	ei ole vaarallinen	eos %
hirvi	0,8		16,4		49,2		27,9	5,7
ilves	4,2		29,7		40,1		16,7	9,4
hevonen	3,1		3,9		29,7		57,3	6,0
ahma	6,1		15,9		35,7		20,4	22,0
karhu	25,8		48,0		20,4		3,4	2,4
kotka	4,2		15,1		31,9		38,6	10,2
naurulokki	0,3		0,0		4,5		92,9	2,4
sisilisko	0,5		0,3		1,6		96,6	1,1
susi	24,7 (18/31)		38,9 (42/35)		26,6 (28/25)		5,5 (5/6)	4,2
sika	1,1		0,8		7,1		88,2	2,9
koira	1,3		2,9		25,3		66,8	3,7

Suluissa tytöt/pojat, luvut pyöristettyinä. N=386.

TAULUKKO 10. Eri eläinten runsauden kokeminen.

eläin	aivan liian paljon	%	melko paljon	%	sopivan paljon	%	liian vähän	%	eos %
hirvi	6,1		29,6		55,3		4,5		4,5
ilves	1,0		7,3		34,1		47,2		10,2
hevonen	18,1		20,7		45,3		9,9		6,1
ahma	1,6		8,9		37,9		28,9		22,6
karhu	5,2		22,0		48,8		13,4		10,5
kotka	1,6		7,8		38,3		38,1		14,2
naurulokki	32,2		21,5		31,4		6,5		8,4
sisilisko	7,7		15,3		48,9		21,2		6,9
susi	8,5 (8/9)		20,7 (21/20)		35,8 (33/39)		25,2 (23/28)		9,8
sika	6,6		20,6		48,5		14,5		9,8
koira	8,9		26,1		45,0		17,6		2,4

Suluissa tytöt/pojat, luvut pyöristettyinä. N=386.

TAULUKKO 11. Eri eläinten miellyttävyyden kokeminen.

eläin	erittäin miellyttävä	%	melko miellyttävä	%	melko epämiellyttävä	erittäin epämiellyttävä	eos %
hirvi	7,9		39,7		31,3	7,4	13,7
ilves	19,4		40,2		23,4	6,0	11,0
hevonen	32,7		26,4		15,4	22,3	3,1
ahma	7,2		20,5		38,7	14,1	19,5
karhu	12,5		22,3		32,2	24,2	8,8
kotka	15,7		27,5		29,6	14,4	12,8
naurulokki	7,5		20,5		30,4	29,6	12,0
sisilisko	25,5		40,5		17,7	8,8	7,5
susi	16,5 (15/18)		21,3 (20/23)		30,7 (32/30)	22,1 (23/21)	9,4
sika	14,8		29,6		28,0	20,1	7,7
koira	74,9		18,8		2,6	2,6	1,0

Suluissa tytöt/pojat, luvut pyöristettyinä. N=386.

TAULUKKO 12. Oppilaiden mielipiteet suurpedoista.

eläin	myönteinen %	kielteinen %	neutraali %	eos/ei voi tulkita	tyhjä %
Susi	31,1 (34/29)	30,1 (27/33)	28,2 (30/27)	3,1	7,5
Karhu	19,0 (17/20)	31,2 (35/28)	38,7 (38/39)	3,9	7,3
Ilves	38,7 (40/37)	7,3 (6/9)	40,5 (40/41)	3,9	9,6
Ahma	18,5 (17/20)	12,0 (11/13)	49,2 (51/47)	6,5	13,5

Suluissa tytöt/pojat, luvut pyöristettyinä. N=386.

